

อำนาจศาลสูงสุดในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษาของประเทศ ตามระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์

ในบทนี้ ลำดับแรกผู้เขียนได้ศึกษาถึงโครงสร้างศาลยุติธรรมของแต่ละประเทศ เพื่อความเข้าใจถึงการกำหนดลำดับชั้นของศาลว่าคดีประเภทใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลสูงสุด ลำดับต่อมาได้ศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และกระบวนการในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษาในศาลสูงสุดของประเทศตามระบบคอมมอนลอว์ ระบบซีวิลลอว์ และประเทศไทย

1. ประเทศตามระบบคอมมอนลอว์ : ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีการปกครองในรูปแบบสหพันธรัฐ (Federal State) ประกอบด้วยมลรัฐต่างๆ 50 มลรัฐ และ 1 ดิสทริกต์ (District of Columbia) การบริหารกิจการส่วนกลางเป็นอำนาจของรัฐบาลกลาง (Federal) ส่วนการบริหารกิจการอื่นๆ ถือเป็นอำนาจของมลรัฐ (State) โดยรัฐบาลกลางและมลรัฐต่างก็แบ่งอำนาจออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ เพื่อถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน¹

ระบบกฎหมายอเมริกันอยู่บนรากฐานของกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ คือ ระบบคอมมอนลอว์ (Common Law System) อันมีบ่อเกิดกฎหมายที่สำคัญมาจากแนวคำพิพากษาของศาล (Judge Made Laws)² อย่างไรก็ตาม ได้มีการวางหลักการสำคัญของระบบกฎหมายอเมริกันไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา โดยมีบทบัญญัติและบทแก้ไขเพิ่มเติม (Amendment) อันเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนจากการทำละเมิดของรัฐบาล เรียกว่า “บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง” (The Bill Of Right)³ วิธีพิจารณาคดีอาญา ในสหรัฐอเมริกาเป็นระบบกล่าวหา (Adversarial System) โดยมีพนักงานอัยการของรัฐเป็นโจทก์ และทนายความเป็นผู้แก้ต่างให้แก่จำเลย คดีโดยส่วนใหญ่จะเสร็จสิ้นก่อนชั้นตอน

¹ มานิตย์ จุมปา, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (Introduction to American Law),” (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), หน้า 27.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

³ บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ, “หลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ,” (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พี.เพรส, 2549) หน้า 123.

การพิจารณาคดีในศาล⁴ การพิจารณาคดีที่เป็นเอกลักษณ์ของระบบคอมมอนลอว์ คือ การพิจารณาข้อเท็จจริงโดยคณะลูกขุนภายใต้ความเชื่อที่ว่าคณะลูกขุนเป็นตัวแทนมาตรฐานของสังคม⁵ ทำให้การพิจารณาข้อเท็จจริงของศาลได้รับการยอมรับนับถือจากคู่ความและประชาชน

1.1 โครงสร้างศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา

ระบบศาลของสหรัฐอเมริกาเริ่มก่อตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ค.ศ.1788⁶ ซึ่งได้จัดตั้งศาลสูงสุดของสหรัฐ โดยให้รัฐสภาเป็นองค์กรที่มีอำนาจตรากฎหมาย จัดตั้งศาลล่างขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ.1789 รัฐสภาจึงได้ตราบัญญัติตุลาการ (The Judiciary Act) เพื่อก่อตั้งระบบศาลสหรัฐขึ้น⁷ ตามระบบศาลคู่⁸ ประกอบด้วย ศาลสหรัฐหรือศาลของรัฐบาลกลาง (United States Court) และ ศาลมลรัฐ (State Court) ทำให้ในสหรัฐอเมริกามีระบบศาลซึ่งมีความแตกต่างกันถึง 51 ระบบ⁹ ด้วยกัน

ศาลสหรัฐมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเท่าที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจไว้เท่านั้น¹⁰ ได้แก่ คดีซึ่งรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่เป็นคู่ความ คดีพิพาทระหว่างมลรัฐ คดีเกี่ยวกับสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ คดีที่มีประเด็นเกี่ยวกับการตีความหรือการปรับใช้รัฐธรรมนูญ

⁴ ธิติพันธ์ ฉายบาง, "การรับคดีอาญาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงสุด : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2546), หน้า 144.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

⁶ The Constitution of the United States of America Article III section 1.

⁷ ชาญณรงค์ ปราณจิตร และคณะ, "การวิจัยเพื่อวิธิตดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา," (รายงานการวิจัยนิติศาสตร์ เสนอต่อคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, 2544), หน้า 24-25.

⁸ Raymond G. Kessler, *Criminal Procedure Law and Practice*, 5th ed (California: Thom Learning, Inc., 2001) pp. 3-4.

⁹ มานิตย์ จุมปา, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา (Introduction to American Law)*, หน้า 87.

¹⁰ The Constitution of the United States of America Article III section 2.

แห่งสหรัฐอเมริกา คดีเกี่ยวกับความผิดอาญาซึ่งรัฐสภาได้กำหนดว่าเป็นความผิดอาญาแผ่นดินของรัฐบาลกลาง (Federal Crime) และคดีเกี่ยวกับสนธิสัญญา เป็นต้น¹¹

ศาลมลรัฐมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุกประเภทนอกเหนือคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลสหรัฐ¹² ซึ่งโดยหลักแล้วก็คือคดีแพ่งและคดีอาญาตามกฎหมายมลรัฐนั่นเอง¹³ อำนาจที่ได้รับตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาในการบริหารกิจการของตนเองนี้ รวมถึงอำนาจในการตรากฎหมายมลรัฐ (State Law) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขของ Fourteenth Amendment ที่ห้ามมิให้ตรากฎหมายของมลรัฐเป็นการขัดหรือแย้งกับกฎหมายรัฐบาลกลาง (Federal Law)

ในกรณีที่เกิดคดีอยู่ในเขตอำนาจของทั้งศาลสหรัฐและศาลมลรัฐ (Concurrent Jurisdiction) ผู้ดำเนินคดีอาจเลือกฟ้องคดีที่ศาลสหรัฐหรือศาลมลรัฐก็ได้ อย่างไรก็ตาม แม้เลือกฟ้องคดีที่ศาลมลรัฐแล้วจำเลยก็อาจร้องขอให้โอนคดีไปยังศาลสหรัฐได้ พบว่าในปัจจุบันปริมาณคดีประมาณร้อยละ 5 ของคดีที่ยื่นฟ้องทั้งหมดในสหรัฐอเมริกาเป็นคดีเกี่ยวกับกฎหมายรัฐบาลกลาง (Question of Federal Law) และอีกถึงร้อยละ 95 นั้นเป็นคดีเกี่ยวกับกฎหมายมลรัฐ (Question of State Laws)¹⁴ จึงกล่าวได้ว่า คดีส่วนใหญ่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาลมลรัฐ

ในการพิจารณาคดีอาญาระดับอนุชนทั้งตามระบบศาลสหรัฐและระบบศาลมลรัฐนั้นอยู่ภายใต้พื้นฐานของหลัก Double Jeopardy ซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองหลักนี้ไว้ใน Fifth Amendment และมีผลใช้บังคับกับทุกมลรัฐด้วยตาม Fourteenth Amendment กล่าวคือ เมื่อมีคำพิพากษายกฟ้องให้ปล่อยตัวจำเลย พนักงานอัยการไม่มีอำนาจอุทธรณ์คดีนั้นอีก เว้นแต่

¹¹ ชาญณรงค์ ปรานีจิตต์ และคณะ, “การวิจัยเพื่อวิธิตปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา,” หน้า 70.

¹² ราตรี ตามี, “การพิจารณาคดีอาญาในศาลสูง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 58.

¹³ ดำรง ธรรมารักษ์, และสมโชค เจริญลาภ, “แนะนำระบบศาลของสหรัฐอเมริกา.” วารสารนิติศาสตร์ เล่ม 3 ตอน 3 (ธันวาคม 2514): 118.

¹⁴ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาคดีค้างพิจารณาในศาลสูง : ประสบการณ์จากศาลฎีกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา , การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ณ สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ถนนวิทญู กรุงเทพมหานคร, 17 กันยายน 2551.

คำสั่งนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย แม้ว่าสิทธิในการอุทธรณ์จะไม่ได้มีบทบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเหมือนอย่างสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ แต่กฎหมายของทุกมลรัฐและรัฐบาลกลางต่างก็ได้รับรองสิทธิของจำเลยในการอุทธรณ์ โดยอัตโนมัติ กล่าวคือ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาถูกตัดสินลงโทษไม่ว่าในความผิดประเภทใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้อย่างน้อยครั้งหนึ่งไปยังศาลในลำดับที่สูงกว่าโดยไม่มีการจำกัด แต่ถ้าจะอุทธรณ์ในขั้นต่อไปต่อศาลสูงสุดซึ่งมักจะเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายนั้น การอุทธรณ์ในขั้นนี้ไม่ถือว่าเป็นสิทธิแต่เป็นอำนาจของศาลสูงสุดของสหรัฐหรือศาลสูงสุดของมลรัฐที่จะพิจารณารับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาหรือไม่¹⁵

¹⁵ ชินานนท์ วงศ์วีระชัย, “การแก้ไขคำพิพากษาในคดีอาญาโดยการอุทธรณ์ตามระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 40-47.

ภาพ 1 โครงสร้างศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา

จากภาพโครงสร้างศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1.1.1 โครงสร้างศาลสหรัฐ (Federal Courts)

ระบบศาลสหรัฐแบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น (Trial Court) ศาลอุทธรณ์ (Court of Appeal) และศาลสูงสุดหรือศาลฎีกา (Supreme Court) ¹⁶

1. ศาลจังหวัดของสหรัฐ (Federal District Court)

เป็นศาลชั้นต้นซึ่งอยู่ในระดับต่ำที่สุดของระบบศาลสหรัฐ แบ่งเขตอำนาจตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 94 ศาล ¹⁷ ซึ่งจะตั้งอยู่อย่างน้อย 1 ศาลในทุกมลรัฐ ¹⁸ มีเขตอำนาจทั่วไปทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาตามกฎหมายรัฐบาลกลาง องค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษานายเดียว นั่งพิจารณาร่วมกับคณะลูกขุนจำนวน 12 คน ¹⁹ เว้นแต่จำเลยตกลงสละสิทธิที่จะให้มีการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน ²⁰

2. ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐ (United States Court of Appeal)

เป็นศาลระดับกลางของสหรัฐ แบ่งเขตอำนาจตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และประเภทคดีออกเป็น 12 เขต (Circuits) (รวม District of Columbia หรือ D.C.) มีเขตอำนาจครอบคลุมศาลจังหวัดของสหรัฐ และพิจารณาอุทธรณ์ที่มาจากศาลจังหวัดของสหรัฐ รวมถึงอำนาจในการทบทวนคำสั่งของหน่วยงานทางปกครอง (Administrative Agency) ของสหรัฐด้วย องค์คณะพิจารณาคดีปกติประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 นาย เว้นแต่ในคดีที่สำคัญหรือคดีที่ต้องการ

¹⁶ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายแองโกล-อเมริกัน, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 90.

¹⁷ The Federal Judiciary. United States district courts. [online]. 2010. Available from : <http://www.uscourts.gov/districtcourts.html> [2010, March 10]

¹⁸ รุניתพัฒน์ วิรัชศิริ, "การอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2544), หน้า 18.

¹⁹ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน," ตุลพาห 42 (เมษายน-มิถุนายน 2538) : 91.

²⁰ Hazel Kerper revised by Jerold H. Israel, Introduction to the Criminal Justice System, 2nd ed., (New York; West Publishing Company, 1979), pp. 40-41.

วางแผนคำพิพากษาของศาลอาจมีองค์คณะพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาทั้งหมดของศาล (en banc) หรือการประชุมใหญ่²¹

การอุทธรณ์จากศาลจังหวัดของสหรัฐมายังศาลอุทธรณ์ของสหรัฐถือเป็นสิทธิของคู่ความและสามารถอุทธรณ์ได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย โดยศาลอุทธรณ์สหรัฐจะทำหน้าที่สองอย่างควบคู่กันไปคือ แก้ไขข้อผิดพลาดของศาลล่าง (Corrective) และป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด (Preventive) จากการพิจารณาคดีของศาลล่าง

3. ศาลสูงสุดของสหรัฐ (United States Supreme Court)

ศาลสูงสุดของสหรัฐได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาโดยตรง แบ่งออกเป็นอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นต้น (Original Jurisdiction) และอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์ (Appellate Jurisdiction) และแบ่งประเภทของคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงสุดของสหรัฐออกเป็น คดีที่กฎหมายบังคับให้ศาลสูงสุดของสหรัฐต้องรับไว้พิจารณา และคดีที่อยู่ในดุลพินิจของศาลสูงสุดของสหรัฐว่าจะเลือกรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ (discretionary power) ตามที่ได้รัฐสภาวางหลักเกณฑ์ไว้ในปี ค.ศ. 1925 ที่ให้ผู้พิพากษาศาลสูงสุดมีดุลพินิจในการวินิจฉัยว่าคดีใดมีความสำคัญที่จะฎีกามายังศาลสูงสุดของสหรัฐได้ ดังนี้²²

1) อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นต้น (Original Jurisdiction) เป็นอำนาจพิจารณาคดีโดยไม่ต้องมีการผ่านการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นมาก่อน โดยศาลสูงสุดของสหรัฐจะทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้นที่มีการพิจารณาคดีและสืบพยาน แบ่งออกเป็น

ก. คดีที่กฎหมายบังคับ ได้แก่ คดีข้อพิพาทระหว่างมลรัฐ

ข. คดีที่อยู่ในดุลพินิจศาลฎีกาของสหรัฐว่าจะเลือกรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ ได้แก่ คดีที่มลรัฐเป็นผู้ฟ้องคดี คดีข้อพิพาทระหว่างมลรัฐกับสหรัฐ หรือคดีที่เกี่ยวข้องพันกับทูตของต่างประเทศ

²¹ ชาญณรงค์ ปราณจิตร และคณะ, "การวิจัยเพื่อวิธิลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา," หน้า 70.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 76-77.

2) อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นอุทธรณ์ (Appellate Jurisdiction) เป็นอำนาจในฐานะศาลอุทธรณ์ชั้นสูงสุด อำนาจอุทธรณ์ชั้นนี้มีอย่างจำกัด แบ่งออกเป็น

ก. คดีที่กฎหมายบังคับ ได้แก่

-คดีที่ศาลสหรัฐตัดสินว่ากฎหมายของรัฐสภาคัดต่อรัฐธรรมนูญและในคดีนั้นรัฐบาลสหรัฐเป็นคู่ความ

-คดีที่ศาลสูงสุดของมลรัฐวินิจฉัยว่ากฎหมายของรัฐสภาคัดต่อรัฐธรรมนูญ

-คดีที่ศาลมลรัฐตัดสินยืนยันว่ากฎหมายของมลรัฐขัดกับข้อเรียกร้องซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของสหรัฐ

-คดีที่ศาลสหรัฐตัดสินยกกฎหมายของมลรัฐว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของสหรัฐ

-คดีที่คำวินิจฉัยกระทำอย่างพิเศษด้วยผู้พิพากษาสภานายในศาลจังหวัดของสหรัฐ เป็นต้น

ข. คดีที่อยู่ในดุลพินิจของศาลสูงสุดของสหรัฐว่าจะเลือกรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ ได้แก่

-ทุกคดีที่ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐตัดสิน เว้นแต่เป็นคดีที่กฎหมายบังคับให้ขึ้นสู่ศาลสูงสุดของสหรัฐได้

-ทุกคดีที่ศาลสูงสุดของมลรัฐตัดสิน โดยมีประเด็นในข้อกฎหมายของสหรัฐ เว้นแต่เป็นคดีที่กฎหมายบังคับให้ขึ้นสู่ศาลสูงสุดของสหรัฐได้

องค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษา 9 นาย ได้แก่ ประธานศาลสูงสุดของสหรัฐ (Chief justice) 1 นาย และผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐอีก 8 นาย²³ ในการตัดสินคดีใช้การลงมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก แต่สำหรับการลงมติรับคดีไว้พิจารณาต้องมีผู้พิพากษา

²³ Thomas R. Van Dervort, American Law and The Legal System : Equal Justice Under The Law, 2nd ed. (Africa: West Legal Studies, 2000), p. 60.

ศาลสูงสุด 4 นาย เห็นชอบให้รับคดีไว้พิจารณาตามหลัก "Rule of Four" คดีนั้นจึงจะเข้าสู่การพิจารณาของศาลสูงสุดได้ ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์และกระบวนการโดยละเอียดต่อไป และหากเป็นการพิจารณาคำร้องของคู่มาครองฉุกเฉินต่างๆ สามารถดำเนินการได้โดยผู้พิพากษานายเดียว

ในทางปฏิบัติศาลสูงสุดของสหรัฐจะไม่พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง กล่าวคือ ศาลสูงสุดของสหรัฐจะไม่ก้าวล่วงดุลพินิจของคณะลูกขุนโดยการหยิบยกข้อเท็จจริงที่ถูกชี้ขาดโดยคณะลูกขุนขึ้นมาพิจารณาใหม่แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้ศาลสูงสุดของสหรัฐมีเขตอำนาจในการรับอุทธรณ์ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายก็ตาม²⁴ เนื่องจากศาลสูงสุดของสหรัฐมีอำนาจพิเศษตามหลักแห่งการจำกัดตนเอง (rule of self limitation) ในการที่จะพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น²⁵

1.1.2 ระบบศาลมลรัฐ (State Courts)

แต่ละมลรัฐของสหรัฐอเมริกาต่างมีระบบศาลเป็นของตนเองตามวิวัฒนาการและความเหมาะสมของมลรัฐนั้นๆ แต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่ยังคงเดินตามโครงสร้างทั่วไปของระบบศาลสหรัฐ คือ แบ่งศาลออกเป็น 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น (Trial Court) ศาลอุทธรณ์ (Intermediate Court of Appeal) และศาลสูงสุดหรือศาลฎีกา (Supreme Court) ดังนี้

1. ศาลชั้นต้น แบ่งออกเป็น

1) ศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจทั่วไป (Trial Courts of General Jurisdiction)

ในแต่ละมลรัฐจะมีศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจทั่วไปอย่างน้อย 1 ศาล โดยอาจเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น Circuit Court, Superior Court, District Court หรือ Court of Common Plea มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาตามกฎหมายมลรัฐ ในคดีอาญามีอำนาจพิจารณาชั้นต้น ในคดีที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดร้ายแรง (felony) ซึ่งมีการไต่สวน

²⁴ The Constitution of the United States of America Article III Section 2(2)

²⁵ The Online News Hour. The Decision Process. [online]. 2003. Available from : http://www.pbs.org/newshour/indepth_coverage/law/supreme_court/history_process.html [2010, February 12]

มูลฟ้องมาแล้วในศาลแขวงของมลรัฐ และมีอำนาจพิจารณาชั้นอุทธรณ์ในคดีอุทธรณ์มาจากศาลแขวงของมลรัฐ

องค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษานายเดี่ยว นั่งพิจารณาร่วมกับคณะลูกขุนตามจำนวนที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละมลรัฐกำหนดไว้ ซึ่งโดยปกติจะมีจำนวน 12 คน แต่ทั้งนี้จะต้องต่ำกว่า 6 คนไม่ได้เพราะจะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ²⁶

2) ศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจจำกัด (Limited Jurisdiction)

ศาลชั้นต้นระดับต่ำสุดคือศาลแขวงของมลรัฐ (Magistrates Court) เป็นศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีอาญาที่มีความผิดไม่ร้ายแรง (misdemeanor) และทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ (felony)

องค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษานายเดี่ยวโดยไม่ต้องมีคณะลูกขุน การพิจารณาคดีจะกระทำด้วยวาจาโดยไม่มีรายงานกระบวนการพิจารณาไว้ (Court of not record) ทำให้ในการพิจารณาชั้นอุทธรณ์ในคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลแขวงของมลรัฐเป็นการพิจารณาคดีใหม่ทั้งคดี เนื่องจากไม่มีรายงานกระบวนการพิจารณาที่จะทบทวนแก้ไข แต่สำหรับในมลรัฐใหญ่ๆ จะมีผู้พิพากษาอาชีพนั่งพิจารณาคดี โดยอาจจะมีรายงานกระบวนการพิจารณาไว้ (Court of record) ทำให้การพิจารณาชั้นอุทธรณ์จะเป็นการทบทวนแก้ไขรายงานกระบวนการพิจารณาที่มีอยู่เดิมแล้ว²⁷

2. ศาลอุทธรณ์ระดับกลาง (Intermediate Court of Appeal)

ทำหน้าที่พิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจทั่วไป โดยมีเพียง 23 มลรัฐเท่านั้นที่มีศาลอุทธรณ์ระดับกลาง สำหรับในมลรัฐที่ไม่มีศาลอุทธรณ์ระดับกลาง เช่น ในมลรัฐเวสเวอร์จิเนีย (West Virginia) สามารถยื่นอุทธรณ์โดยตรงไปยังศาลสูงสุดของมลรัฐได้ องค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 นาย²⁸

²⁶ พรเพชร วิชิตชลชัย, "การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน," *ตุลาการ* 42 : 91.

²⁷ นพพร โพธิ์รังสิยากร, "บทบาทของศาลสูงแห่งสหรัฐอเมริกา: การเลือกรับคดีขึ้นพิจารณา," *บทบัญญัติ* 43 (กันยายน 2530) : 88.

²⁸ Thomas R. Van Dervont, *American Law and The Legal System : Equal Justice Under The Law*, 2 nd ed. (New York : West Legal Studies, 2000), p. 72.

3. ศาลสูงสุดของมลรัฐ (States Supreme Court)

ทำหน้าที่เป็นศาลสูงสุดของทุกมลรัฐ ในมลรัฐที่ไม่มีศาลอุทธรณ์ระดับกลาง จะเรียกว่า Court of Appeal องค์คณะพิจารณาคดีเป็นไปตามที่กฎหมายของแต่ละมลรัฐกำหนด ซึ่งมีตั้งแต่ 3 นาย ถึง 9 นาย เช่น ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียมีองค์คณะพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษา 7 นาย ทั้งนี้ การอุทธรณ์ต่อมายังศาลสูงสุดของมลรัฐเป็นดุลพินิจของศาลสูงสุดของมลรัฐที่จะรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ (discretionary power)²⁹ เช่นเดียวกับการเลือกรับคดีไว้พิจารณาในศาลสูงสุดของสหรัฐ

1.2 การพิจารณาพิพากษาคดีในศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกา

1.2.1 ศาลสูงสุดของสหรัฐ

เมื่อคู่ความยื่นฎีกาต่อศาลสูงสุดของสหรัฐ ศาลสูงสุดของสหรัฐมีแนวทางการบริหารจัดการคดีออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การปฏิเสธไม่รับพิจารณาคดี

ในคดีที่อยู่ในดุลพินิจของศาลสูงสุดของสหรัฐว่าจะเลือกรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ (discretionary power) ศาลสูงสุดของสหรัฐจะพิจารณาคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี ที่เรียกว่า "Writ of Certiorari" โดยการประชุมลงมติ คดีใดที่คณะผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐลงมติให้รับคดีไว้พิจารณาน้อยกว่า 4 เสียงจากทั้งหมด 9 เสียง คดีนั้นจะถูกปฏิเสธไม่รับพิจารณาในศาลสูงสุดของสหรัฐ ทั้งนี้หากคดีใดมีหลายประเด็นผู้พิพากษาสมาชิกสามารถรับพิจารณาบางประเด็นและไม่รับพิจารณาในบางประเด็นได้ เพราะถือว่าผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐมีความเป็นอิสระในการรับพิจารณาประเด็นแห่งคดี ซึ่งหน้าที่ในการพิจารณาคำร้องนี้ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพิพากษาชี้ขาดคดีที่ศาลสูงสุดของสหรัฐรับไว้พิจารณา เพราะนับเป็นวิธีพื้นฐานที่ศาลสูงสุดของสหรัฐใช้ปฏิบัติกับคดีส่วนใหญ่ กล่าวกันว่าเป็นจำนวนถึงร้อยละ 91

²⁹ ชินานนท์ วงศ์วีระชัย, "การแก้ไขคำพิพากษาในคดีอาญาโดยการอุทธรณ์ตามระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์," หน้า 16-19.

ของคดีในปี ค.ศ. 1999 ที่ยื่นฎีกาต่อศาลสูงสุดของสหรัฐ ซึ่งปัจจุบันพบว่าในระยะเวลาหนึ่งปีจะมีคดีที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอนุญาตให้ฎีกาประมาณ 80 คดีเท่านั้น³⁰

2. การรับพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบ (full treatment)

วิธีนี้ศาลสูงสุดของสหรัฐจะพิจารณาคดีโดยรับฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจาของคู่ความ (Oral Argument) เพิ่มเติมจากคำแถลงการณ์ของคู่ความที่ยื่นเข้ามาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยจะวินิจฉัยทุกประเด็นปัญหาที่ได้แย้งโดยการอ้างอิงหลักกฎหมายเพื่อสนับสนุนคำวินิจฉัยนั้น ในการพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบนี้จะใช้ระยะเวลาพิจารณาพิพากษาคดีประมาณ 2-3 เดือน ต่อคดี โดยศาลสูงสุดของสหรัฐจะเลือกรับพิจารณาคดีอย่างเต็มรูปแบบนี้ประมาณสองในสามหรือกึ่งหนึ่งของคดีที่รับไว้พิจารณาทั้งหมด จากการศึกษาพบว่าคดีที่ศาลฎีกาได้รับไว้พิจารณานี้จะมีแนวโน้มที่จะกลับคำพิพากษาถึง 3 ใน 4 และในบางครั้งถึง 90 เปอร์เซ็นต์³¹ ที่เดียว นั่นแสดงให้เห็นว่าศาลสูงสุดของสหรัฐมีแนวโน้มในการรับคดีไว้พิจารณาเพื่อที่จะพิพากษากลับคดีเหล่านั้นนั่นเอง

3. การรับพิจารณาคดีอย่างไม่เต็มรูปแบบหรือการวินิจฉัยโดยรวบรัด (per curiam)

วิธีนี้ศาลจะรับคดีไว้พิจารณาโดยไม่ฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจาของคู่ความ³² การวินิจฉัยคดีจะทำโดยอ้างแต่เพียงเหตุผลโดยย่อในรูปแบบคำวินิจฉัยของศาลแทนที่จะมีการลงนามขององค์คณะผู้พิพากษาผู้วินิจฉัยคดี ได้แก่ คดีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อกฎหมายเล็กน้อยหรือปัญหาข้อกฎหมายนั้นได้มีแนววินิจฉัยของศาลฎีกาของสหรัฐวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว

การทำคำวินิจฉัยโดยรวบรัดหรือพิพากษายืนตามคำวินิจฉัยของศาลล่างนี้ต่างกับการปฏิเสธคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี เพราะการวินิจฉัยโดยรวบรัดถือได้ว่าได้มีการวินิจฉัยใน

³⁰ การปฏิเสธไม่รับพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาในศาลฎีกา, การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ครั้งที่ 2 ณสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ถนนวิฑูย์ กรุงเทพมหานคร, 25 มิถุนายน 2551.

³¹ ธิติพันธ์ ฉายบาง, "การรับคดีอาญาขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงสุด : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี และประเทศไทย," หน้า 38.

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 206.

เนื้อหา (merits) ของคดีนั้นแล้ว รวมทั้งมีน้ำหนักที่จะเป็นบรรทัดฐานผูกพันคดีอื่นที่จะมีขึ้นต่อไปได้ แต่การปฏิเสธไม่รับคดีนั้นการวินิจฉัยสั่งคดีจะไม่มีผลในด้านการเป็นบรรทัดฐานแห่งคดีต่อไปแต่อย่างใด อย่างไรก็ดี หากพิจารณาในด้านของการถ่วงดุลคดีไว้พิจารณา กระบวนการในการวินิจฉัยไม่รับคดี และวิธีจัดการกับคดีส่วนใหญ่โดยการวินิจฉัยโดยรวบรัดจะให้ผลแทบจะไม่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้คดีที่ได้รับการวินิจฉัยโดยรวบรัดจึงมีผลเสมือนเป็นคดีที่ศาลสูงสุดของสหรัฐมิได้รับไว้พิจารณานั้นเอง

สำหรับคดีที่ศาลสูงสุดของสหรัฐรับไว้พิจารณาแล้วนั้นคณะผู้พิพากษาศาลฎีกาของสหรัฐพิจารณาลงมติคะแนนเสียงว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลล่าง หรือจะวินิจฉัยไปในแนวทางใด ขั้นตอนหลังจากนั้น ผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐที่มีอาวุโสสูงสุดในฝ่ายเสียงข้างมาก ซึ่งมักจะเป็นประธานศาลสูงสุดของสหรัฐ หรือผู้พิพากษาที่มีอาวุโสรองลงมา จะมอบหมายให้ผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐคนใดคนหนึ่ง ในฝ่ายเสียงข้างมาก เป็นผู้ร่างคำพิพากษา โดยจะพยายามจ่ายสำนวนให้ผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐทั้ง 9 ท่านเวียนกันร่างคำพิพากษา ฉะนั้นเมื่อสิ้นวาระการทำงานในแต่ละปีจะมีความเห็นของผู้พิพากษาทั้ง 9 ท่านในคำพิพากษาเป็นจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน

ในการเขียนคำพิพากษาของฝ่ายข้างมาก อาจจะมีการเห็นแตกต่างกันในเหตุผลที่ยกขึ้นมาอ้างได้ เช่นในกรณีที่ผู้พิพากษาศาลล่างข้างมาก 5 คน มอบให้ผู้พิพากษาศาลล่างคนหนึ่งร่างคำพิพากษา ผู้พิพากษา 2 คน อาจเห็นพ้องในเหตุผลของร่างคำพิพากษา แต่อีก 3 คนอาจเห็นด้วยในผลของคำพิพากษาแต่ด้วยเหตุผลที่ต่างกันไป ก็สามารถเขียนความเห็นของตนต่างหากได้ และความเห็นทุกฝ่ายนั้นจะปรากฏในคำพิพากษา คำพิพากษาที่เขียนเสร็จจะถือเป็นเพียงร่างคำพิพากษา โดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนต้องส่งสำเนาร่างคำพิพากษาแจกผู้พิพากษาทุกคน ร่างคำพิพากษาอาจทำให้ผู้พิพากษาที่มีความเห็นแย้งกลับมาเห็นด้วย หรืออาจทำให้เสียงฝ่ายข้างมากเห็นตามความเห็นแย้งนั้นก็ได้ ผู้พิพากษาแต่ละท่านจะพิจารณาร่างคำพิพากษาอย่างละเอียด และสามารถจะเขียนความเห็นขอให้เพิ่มเติม ตัดออก หรือแก้ไขข้อความในร่างคำพิพากษานั้นได้ ในทางปฏิบัติคำพิพากษาแต่ละคดีอาจต้องแก้ไขร่างถึง 20 ครั้งก่อนจะได้รับความเห็นชอบจากผู้พิพากษาศาลล่างข้างมากทุกคน ดังนั้น กว่าจะอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาได้ ต้องใช้เวลาเป็นเดือนหลังจากรับฟังการแถลงการณ์ด้วยวาจาเสร็จ

ทั้งนี้ พบว่าในบางคดีที่มีความสำคัญพิเศษนั้นอาจมีการเร่งรัดการพิจารณาคดีให้เร็วกว่าคดีปกติได้ ยกตัวอย่างเช่น ในคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งระหว่างประธานาธิบดีจอร์จ บุช กับ นายอัล กอร์³³ โดยหลังจากที่ได้รับคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี และศาลสูงสุดของสหรัฐรับคดีดังกล่าวไว้พิจารณาแล้ว ศาลสูงสุดของสหรัฐสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นในเวลาเพียง 4 วันเท่านั้น ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นได้ยาก แต่นั่นย่อมแสดงให้เห็นว่าศาลสูงสุดของสหรัฐสามารถดำเนินกระบวนการให้แล้วเสร็จได้อย่างรวดเร็วมากหากมีความจำเป็นต้องดำเนินการ

1.2.2 ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย

ระบบศาลของมลรัฐแคลิฟอร์เนียถือว่าเป็นระบบศาลที่มีเขตอำนาจศาลใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา แบ่งเขตตามภูมิศาสตร์โดยมีศาลอุทธรณ์ประจำเขตออกเป็น 6 เขต³⁴ คดีประมาณร้อยละ 95 จะสิ้นสุดในศาลอุทธรณ์ ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากรูปแบบการบริหารจัดการคดีโดยหลักทั่วไปตามแนวทางของศาลสูงสุดของสหรัฐแล้ว ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้แนวทางการบริหารจัดการคดีในลักษณะสำคัญที่ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้³⁵

1. การกำหนดคดีต้นแบบ (Lead Case)³⁶

การกำหนดคดีต้นแบบ คือ การนำคดีที่มีความคล้ายคลึงกันเข้ามาจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่แล้วนำคดีแรกซึ่งเป็นคดีสำคัญในกลุ่มนั้นมากำหนดเป็นคดีต้นแบบ (Lead Case)

³³ George W. Bush and Richard Cheney, Petitioners v. Albert Gore, Jr., et al. 531 U.S. 98 121 S. Ct. 525; 148 L. Ed. 2d 388; 2000 U.S.

³⁴ Judicial Council of California. Supreme Court of California. [online]. 2010. Available from : <http://www.courtinfo.ca.gov/courts/supreme> [2010, February 10]

³⁵ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาคดีค้างพิจารณาในศาลสูง ประสบการณ์จากศาลฎีกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา, การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ครั้งที่ 4 ณ สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ถนนวิทญู กรุงเทพมหานคร , 17 กันยายน 2551.

³⁶ Judicial Council of California. Supreme Court of California. [online]. 2010. Available from : <http://www.courtinfo.ca.gov/courts/supreme> [2010, February 10]

โดยรอการพิจารณาคดีอื่นๆ ในกลุ่มไว้ก่อนจนกว่าจะมีการตัดสินคดีต้นแบบ เมื่อพิจารณาคดีต้นแบบเสร็จแล้วก็ดำเนินการส่งผลคำพิพากษาศาลสูงสุดของมลรัฐนั้นไปยังคดีอื่นๆ ที่รอการพิจารณาไว้ รวมถึงออกคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์กลับไปพิจารณาคดีอื่นๆ ตามแนวทางที่คดีต้นแบบได้พิจารณาเป็นตัวอย่างไว้ วิธีนี้จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับศาลสูงที่มีคดีจำนวนมากในการหลีกเลี่ยงการพิจารณาคดีในลักษณะเดียวกันซ้ำไปซ้ำมาเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น การจัดคดีเป็นกลุ่มนี้ได้มีการทำในต่างประเทศเช่นกัน คือ ในศาลสูงสุดของประเทศอินเดีย ซึ่งพบว่าในช่วงเวลา 2 ปี ศาลสูงสุดของประเทศอินเดียสามารถที่จะพิจารณาคดีไปได้ถึง 2 แสนคดี

ซึ่งทั้งนี้หากเป็นกรณีศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนียเองหรือว่าศาลสูงสุดของสหรัฐมีการตัดสินคดีต้นแบบขึ้นใหม่ แต่ขณะนั้นศาลอุทธรณ์อาจไม่ได้รับทราบถึงผลคำพิพากษาคดีต้นแบบที่เกี่ยวข้องแล้วทำพิพากษาออกมาขัดหรือแย้ง หรือในกรณีที่มีคำพิพากษาคดีต้นแบบออกมาแต่ศาลอุทธรณ์ได้ตัดสินคดีไปแล้วโดยคดีอยู่ระหว่างรอขึ้นสู่ศาลสูงสุด ในกรณีนี้ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนียก็จะส่งคดีคืนกลับไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่ตามแนวทางคำพิพากษาคดีต้นแบบที่ได้วางไว้

2. การพิจารณาคดีปัญหาข้อกฎหมายมลรัฐ (Question of State Law)

การพิจารณาคดีปัญหาข้อกฎหมายเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้ในหลายมลรัฐของสหรัฐอเมริกา สำหรับมลรัฐแคลิฟอร์เนียนั้นเพิ่งรับมาใช้เมื่อไม่นานมานี้ กล่าวคือ ศาลรัฐบาลกลางหรือบ่อยครั้งอาจจะเป็นศาลสูงสุดของรัฐใดรัฐหนึ่งจะทำการส่งประเด็นปัญหาข้อกฎหมายมายังศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งจากที่กล่าวมาแล้วว่าในระบบศาลสหรัฐนั้น ศาลของรัฐบาลกลางก็นำเอาหลักการของกฎหมายแคลิฟอร์เนียไปใช้ได้ ดังนั้นเพื่อที่จะให้ได้แนวทางการตัดสินที่แน่นอนจากศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนีย ศาลรัฐบาลกลางอาจจะส่งประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเพื่อขอให้ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียช่วยตัดสินให้ แต่ทั้งนี้ไม่เป็นบทบาทบังคับว่าศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียจะต้องพิจารณาคดีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเหล่านั้นในทุกกรณี แต่จากการศึกษาพบว่าบ่อยครั้งที่ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียจะพิจารณาคดีปัญหาเพราะคิดว่าการตอบปัญหาเหล่านี้จะได้ให้คำตอบซึ่งทำให้มีการคลี่คลายหรือว่ามีการพิจารณาคดีซึ่งค้างค้างอยู่ในศาลรัฐบาลกลางได้อีกทางหนึ่ง

3. การติดตามสถานะคดี

การติดตามสถานะคดีโดยหลักแล้วเป็นหน้าที่ของประธานศาลสูงสุด โดยจะมีบัญชีแสดงสถานะของแต่ละคดีว่าอยู่ตรงขั้นตอนไหน โดยแบ่งออกเป็น บัญชีสีฟ้า (Blue List) สำหรับคดีซึ่งได้ผ่านการแสดงความคิดเห็นจากผู้พิพากษา บัญชีสีส้ม (Orange List) สำหรับคดีซึ่งได้ผ่านการหารือภายในคณะผู้พิพากษาศาลสูงสุดทั้งหมด และบัญชีสีเหลือง (Yellow List) สำหรับคดีที่ได้รับการพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้การติดตามสถานะคดีมีความสำคัญมากในแง่ของการตรวจสอบตามหลักการที่ว่าศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนียต้องพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน โดยการลงนามของผู้พิพากษาแต่ละท่านว่าไม่มีคดีความใดที่ค้างค้ำมากกว่า 90 วัน มิเช่นนั้นจะต้องถูกลงโทษ ในทางกลับกันหากมีผู้พิพากษาท่านใดไม่ลงนามผู้พิพากษาท่านนั้นรวมถึงผู้พิพากษาท่านอื่นๆ ก็จะไม่ได้รับเงินเดือนด้วย จึงกล่าวได้ว่ามีแรงผลักดันในการเร่งรัดการพิจารณาคดีด้วยเรื่องของระยะเวลาและการลงโทษเช่นนี้เอง

4. อำนาจในการห้ามไม่ให้ศาลอุทธรณ์ตีพิมพ์เผยแพร่คำพิพากษาบางคดี

ตามรัฐธรรมนูญแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียกำหนดให้มีการตีพิมพ์คำพิพากษาศาลสูงสุดในรายงานและสามารถที่จะนำคำพิพากษาศาลสูงสุดไปอ้างอิงเป็นแนวบรรทัดฐานแห่งคดี (precedent) ได้ แต่สำหรับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์กำหนดให้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์นั่นเองว่าจะมีการตีพิมพ์คำพิพากษาคดีใดเพื่อเป็นแบบอย่าง ซึ่งจากที่ผ่านมาประมาณร้อยละ 10 ของคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เท่านั้นที่จะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งในหนึ่งปีนั้นศาลอุทธรณ์จะตัดสินคดีทั้งหมดประมาณ 15,000 คดี หากเกิดว่ามีคำตัดสินจำนวนมากที่อาจจะไม่ถูกทิศทางของกฎหมายที่วางไว้ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่ศาลสูงสุดจะรับมาพิจารณาใหม่ได้หมด วิธีการจึงนี้มีส่วนช่วยให้ศาลสูงสุดกำหนดรูปแบบของกฎหมายแคลิฟอร์เนียได้โดยไม่ต้องพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบโดยที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียในการที่จะกำหนดทิศทางของกฎหมาย กล่าวคือ หากศาลสูงสุดเห็นว่าศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคดีไม่ถูกทิศทางกฎหมายที่มีอยู่เดิม ดังนั้นแทนที่จะให้ศาลสูงสุดนำคดีนี้มาพิจารณาแล้วพิพากษาในเรื่องที่มีแนวบรรทัดฐานแห่งคดีชัดเจนอยู่แล้ว ศาลสูงสุดก็มีเครื่องมือสำคัญในการที่จะห้ามไม่ให้ศาลอุทธรณ์ตีพิมพ์เผยแพร่คำพิพากษาในคดีนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่เป็นแบบอย่างในการที่จะนำไปอ้างอิงเป็นแนวบรรทัดฐานแห่งคดีต่อไป

5. แนวทางการรับฟังการแถลงการณ์ด้วยวาจา (Oral Argument) ของคู่ความ

ในการรับฟังคำแถลงการณ์ด้วยวาจา ศาลสูงสุดจะอนุญาตให้คู่ความแถลงฝ่ายละ 30 นาที เว้นแต่ในคดีที่มีโทษประหารชีวิตจะได้แถลงฝ่ายละ 45 นาที การแถลงการณ์ด้วยวาจาของทนายจะถูกจำกัดให้พูดเฉพาะประเด็นที่นำเสนอมาแล้วเท่านั้น จะไม่อนุญาตให้ยกเรื่องอื่นซึ่งไม่ได้ว่ากล่าวมาก่อนขึ้นแถลง เนื่องด้วยระยะเวลาที่จำกัดวิธีการแถลงการณ์ด้วยวาจาที่ดีที่สุดคือการสรุปประเด็นหลักประมาณ 3-4 ข้อ เพื่อนำเสนอ ในทางปฏิบัติพบว่าทนายมีโอกาสเพียงที่จะแนะนำตนเอง หลังจากนั้นผู้พิพากษาแต่ละท่านจะทำการซักถามในประเด็นสำคัญที่ผู้พิพากษาต้องการจะทราบ ซึ่งพบว่าวิธีนี้มีประโยชน์มากกว่าการให้คู่ความแถลงในสิ่งซึ่งเขียนไว้ในเอกสารอยู่แล้ว

1.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษาในศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกา

1.3.1 ศาลฎีกาของสหรัฐ

1.3.1.1 หลักเกณฑ์ในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษา³⁷

1) คู่ความต้องเสนอคดีอย่างถูกต้องตามวิธีพิจารณาความ และต้องทำตามข้อบังคับของศาลสูงสุดของสหรัฐ (Rules of the Supreme Court of the United States) รวมถึงเสนอคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจรับพิจารณา

2) แนวทางซึ่งศาลกำหนดไว้สำหรับพิจารณาคำร้อง ปรากฏในข้อบังคับของศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา (Rules of The Supreme Court of The United States) ข้อ 10 ซึ่งได้แสดงเงื่อนไขและลักษณะคดีที่ศาลจะรับพิจารณาไว้ กฎข้อนี้เน้นบทบาทศาลในการส่งเสริมความแน่นอนและเสมอต้นเสมอปลายของกฎหมาย หลักเกณฑ์ดังกล่าวประกอบด้วย

(1) ปัญหาข้อกฎหมายสำคัญที่ศาลสูงสุดของสหรัฐยังมิได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน

³⁷ นพพร โพธิ์รังสิยากร, "บทบาทของศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา: การเลือกรับคดีขึ้นพิจารณา," บทบัญญัติ 43 (กันยายน 2530) : 96-106.

(2) ปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐวินิจฉัยไว้แตกต่างกันกับศาลสูงสุดของมลรัฐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหานั้นๆ ด้วย

(3) ปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐวินิจฉัยไว้ขัดกับคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดของสหรัฐที่ได้วางบรรทัดฐานไว้

(4) ปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลสูงสุดของมลรัฐวินิจฉัยไว้ขัดหรือแย้งกับศาลฎีกาของมลรัฐอื่นหรือศาลอุทธรณ์ของสหรัฐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหานั้นๆ ด้วย

(5) การปฏิบัติของศาลอุทธรณ์ของสหรัฐที่ไม่ตรงกับการยอมรับหรือหลักปฏิบัติทั่วไปของวิธีพิจารณาคดี

ทั้งนี้ ในคดีที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยคดีขัดกันระหว่างศาลที่จะถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ศาลฎีกาของสหรัฐจะรับพิจารณาคดี พิจารณาได้จากสาระสำคัญของปัญหาที่ขัดแย้งกัน เช่น ในคดีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคตีความกฎหมายรัฐฎีกาแตกต่างหรือขัดกัน เป็นต้น และความสำคัญของคดี ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญให้ศาลใช้กลั่นกรองคดี โดยส่วนใหญ่ได้แก่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชนหมู่มากทั่วไป และเกี่ยวพันกับข้อปัญหานโยบาย เป็นต้น คดีที่มีปัญหาสำคัญมักมีโอกาสมากที่จะได้รับการพิจารณาจากศาลสูงสุด แต่ก็ปรากฏว่ามีคดีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญหลายคดีที่ถูกปฏิเสธไม่รับพิจารณา การลงคะแนนไม่ยอมรับคดีไว้พิจารณาของผู้พิพากษาอาจมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น อาจพอใจแล้วกับคำวินิจฉัยของศาลล่าง หรือการถ่วงเวลาไว้ยังไม่อยากแตะต้องกับประเด็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนและยุ่งยาก ในบางครั้งคดีที่มีความสำคัญจนกระทั่งเสมือนเป็นการบังคับโดยปริยายให้ศาลสูงสุดต้องรับไว้พิจารณา เช่น คดีในปี ค.ศ. 1974 ที่ประธานาธิบดีนิกสันถูกบังคับให้ส่งมอบเทปบันทึกเสียงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้แก่ศาลสหรัฐ

สำหรับเหตุผลในการรับคดีไว้เพราะไม่เห็นด้วยกับแนววินิจฉัยของศาลล่างนั้น ผู้พิพากษาที่พบว่าคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ตัดสินผิดมักจะกระตือรือร้นที่จะรับคดีไว้พิจารณามากกว่าผู้พิพากษาที่เห็นว่าคำพิพากษานั้นตัดสินถูกต้องแล้ว ในระหว่างปี ค.ศ. 1947-1956 ผู้พิพากษามักจะลงคะแนนรับคดีไว้พิจารณาเพื่อจะวินิจฉัยกลับคำพิพากษาของศาลล่าง วิธีนี้

พบว่ามีความโน้มเอียงที่สูงพอสมควร³⁸ สรุปได้ว่า การไม่เห็นด้วยกับแนววินิจฉัยของศาลล่างอาจจะเป็นตัวกำหนดที่แท้จริงก็ได้ในการรับคดีไว้พิจารณา เพราะผู้พิพากษามักหลีกเลี่ยงการตัดสินคดีไปในแนวใหม่เปลี่ยนไปจากแนวคำพิพากษาเดิมเนื่องจากการต้องการที่จะรักษาแนวคำพิพากษาที่ได้วางไว้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อศาลเปลี่ยนแปลงไป หรือสิ่งต่างๆ ในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ศาลก็อาจเปลี่ยนแนวคำพิพากษาเมื่อเป็นกรณีที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากมาก

1.3.1.2 กระบวนการในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษา³⁹

1) รูปแบบของคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี (Writ of Certiorari)

คู่ความจะต้องยื่นคำร้องขอให้รับพิจารณาคดีโดยปรากฏชัดแจ้งถึงเหตุผลที่จะชักจูงศาลสูงสุดให้รับคดี โดยทั่วไปคำร้องจะมีความยาวประมาณ 15 หน้า ซึ่งระบุปัญหา (Question) เขตอำนาจศาล (Jurisdiction) และรายละเอียดข้อเท็จจริง (Statement of Fact) ต่างๆ รวมทั้งต้องแนบคำพิพากษาของศาลล่างเพื่อให้ศาลสูงสุดพิจารณาว่ามีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนี้หรือไม่ คำพิพากษาศาลล่างนั้นไม่ถูกต้องอย่างไร และประเด็นปัญหาแห่งคดีคืออะไร ทั้งนี้ศาลสูงสุดของสหรัฐจะไม่อนุญาตให้คู่ความแถลงการณ์ด้วยวาจาเพื่อขอให้รับพิจารณาคดี

2) กำหนดเวลายื่นคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี

ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาที่อุทธรณ์มาจากศาลสูงสุดของมลรัฐ หรือศาลอุทธรณ์ของสหรัฐ จะต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลา 90 วัน นับแต่วันที่ศาลล่างมีคำวินิจฉัย⁴⁰ เว้นแต่จะยื่นขออนุญาตขยายระยะเวลาซึ่งจะขยายได้ไม่เกิน 60 วัน⁴¹ หากคู่ความไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดศาลฎีกาจะไม่รับพิจารณาคำร้อง

³⁸ S.Sidney Ulmer, "Supreme Court Justice as Strict and Not-so-strict Constructionists: Some Implications," in *Law & Society Review* 8 (Fall, 1973): pp.13-32.

³⁹ การปฏิเสธไม่รับพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาในศาลฎีกา, การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ครั้งที่ 2 ณ สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ถนนวิทญู กรุงเทพมหานคร, 25 มิถุนายน 2551.

⁴⁰ Rules of The Supreme Court of The United States Rule 13 (1)

⁴¹ Rules of The Supreme Court of The United States Rule 13 (5)

3. การชำระค่าธรรมเนียมศาล

คู่ความต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการยื่นคำร้องขอให้รับพิจารณาคดีประมาณ 300 เหรียญสหรัฐ⁴² เว้นแต่เป็นคนยากจน 'ได้แก่' ผู้มีรายได้น้อยกว่า 25,000 เหรียญสหรัฐต่อปี จะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล

4) รูปแบบของคำคัดค้าน

เมื่อนักวิเคราะห์คดีตรวจสอบคดีเบื้องต้นแล้ว จะนำคดีต่างๆ ใส่ไว้ใน Docket เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำคัดค้านภายใน 30 วัน คำคัดค้านให้ทำเป็นเอกสารซึ่งมีความยาวประมาณ 15 หน้า โดยต้องระบุข้อเท็จจริงว่าคู่ความอีกฝ่ายไม่ถูกต้องอย่างไรหรือคำพิพากษาของศาลล่างนั้นถูกต้องแล้ว หากคู่ความอีกฝ่ายไม่ยื่นคำคัดค้านภายใน 30 วัน หรือคู่ความอีกฝ่ายไม่ได้รับอนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นคำคัดค้าน คดีก็จะดำเนินต่อไปตามบัญชีพิจารณา (Conference List)

5) ขั้นตอนการตรวจสอบคดีเบื้องต้น

การตรวจสอบคดีเบื้องต้นกระทำโดยนักวิเคราะห์คดีซึ่งจะทำหน้าที่ตรวจสอบคำร้องขอให้พิจารณาคดีทุกคำร้องว่าได้ทำตามข้อบังคับของศาลสูงสุดสหรัฐครบทุกข้อหรือไม่ ดังรายละเอียดที่กล่าวมาข้างต้น คำร้องขอให้รับพิจารณาคดีที่ไม่เป็นไปตามข้อบังคับของศาลสูงสุดของสหรัฐจะถูกส่งกลับคืนไปยังคู่ความ เมื่อพิจารณาคำร้องประกอบกับข้อบังคับของศาลสูงสุดของสหรัฐแล้วขั้นตอนนี้จะช่วยให้ศาลสูงสุดของสหรัฐสามารถปฏิเสธคดีบางเรื่องได้

6) ขั้นตอนการทำบันทึกความเห็น

คำร้องขอให้รับพิจารณาคดีที่ผ่านการตรวจสอบคดีเบื้องต้นแล้วจะถูกบรรจุในบัญชีพิจารณา (Conference List) และส่งสำเนาคำร้องแต่ละคดีไปยังผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐ โดยผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐแต่ละท่านจะมีนิติกรประจำตัว (Law Clerk) 4 คน และสำหรับประธานศาลสูงสุดของสหรัฐจะมี 5 คน นิติกรประจำตัวผู้พิพากษาแต่ละคนจะมีหน้าที่ช่วยผู้พิพากษาในการค้นคว้าข้อมูล จัดเตรียมข้อมูล เขียนข้อโต้แย้งและทำบันทึกความเห็นโดยจะต้องอ่านเอกสารทั้งหมดซึ่งมีประมาณ 15 หน้าในแต่ละคำร้อง และอ่านคำพิพากษาของศาลล่าง

⁴² Rules of The Supreme Court of The United States Rule 38 (a)

หลังจากนั้นนิตกรจะเขียนบันทึกซึ่งจะมีความยาวประมาณ 2-8 หน้า โดยในบันทึกจะระบุถึงประเด็นปัญหาของคดี รายละเอียดโดยย่อของคดี ได้แก่ รายละเอียดคำฟ้องของคู่ความ คำให้การหรือข้อโต้แย้งของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง พร้อมทั้งแสดงความเห็นหรือข้อเสนอแนะประกอบบทวิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงมีความเห็นหรือข้อเสนอแนะเช่นนั้น ซึ่งปกติบันทึกจะมีความยาวประมาณ 3-4 หน้า แต่ในบางครั้งบันทึกจะมีความยาวเพียง 2 หน้า สำหรับคดีที่ง่ายและไม่มีประเด็นต้องพิจารณาอีก โดยการทำบันทึกความเห็นนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นิตกรสามารถเข้าใจถึงรายละเอียดของคดีรวมทั้งประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่มีการโต้แย้งกัน อีกทั้งเพื่อนำเสนอต่อผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐในการแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของคดีนั่นเอง

7) ขั้นตอนพิจารณานำบันทึกความเห็น

ผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐแต่ละท่านจะได้รับบันทึกความเห็นจากนิตกรในตอนสิ้นสุดสัปดาห์ เป็นจำนวนบันทึกประมาณ 150 ฉบับ ผู้พิพากษาจะอ่านบันทึกความเห็นของนิตกรทั้งหมดภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ โดยผู้พิพากษสามารถขอตรวจสอบกับเอกสารต้นฉบับว่าประเด็นปัญหาคืออะไร ศาลล่างไม่เห็นด้วยกับประเด็นปัญหานี้หรือไม่ หรือมีประเด็นปัญหาสำคัญอื่นๆ ที่จำเป็นต้องรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ บางครั้งนิตกรจะให้ความเห็นในลักษณะที่ว่า มีศาลล่างศาลใดศาลหนึ่งที่พิพากษาไปในอีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้น อาจมีบางประเด็นที่ยังไม่ถูกต้องหรือศาลล่างยังไม่ได้พิจารณาในบางประเด็น ผู้พิพากษาจึงมีหน้าที่ต้องพิจารณาความเห็นเหล่านี้ และต้องเป็นผู้ตัดสินใจ ทั้งนี้ผู้พิพากษสามารถขอคำให้การ เมื่อท่านเห็นว่าคดีนั้นต้องมีคำให้การหรือต้องการดูสำนวนคดีของศาลล่าง ซึ่งทางศาลสูงสุดของสหรัฐจะไม่มีสำนวนของศาลล่างทุกคดี ดังนั้น ศาลก็จะดำเนินการขอสำนวนคดีของศาลล่างขึ้นมา

ในการนี้ผู้พิพากษาศาลสูงสุดแต่ละท่านจะแยกคดีที่เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่ต้องรับพิจารณาคดีนั้นไว้ ทั้งนี้สามารถแจ้งไปยังผู้พิพากษาศาลสูงสุดท่านอื่นๆ โดยการแจ้งผ่านไปยังประธานศาลสูงสุด (Chief Justice) หากมีคดีใดที่ผู้พิพากษาศาลสูงสุดท่านใดต้องการจะหารือก็สามารถทำได้ในการประชุมคณะผู้พิพากษาศาลสูงสุดนั้น

8) การประชุมพิจารณาคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี

ในการพิจารณาคำร้องขอให้รับพิจารณาคดีกระทำโดยการประชุมร่วมกันของคณะผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐ โดยในที่ประชุมจะมีเพียงผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐทั้ง 9 ท่านเท่านั้นจะไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่หรือนิตกรประจำตัวผู้พิพากษาเข้าร่วมประชุมด้วย ทั้งนี้ ในคดีที่คิดว่าควรแก่การรับไว้พิจารณาจะถูกบรรจุไว้ในบัญชีพิจารณา (Discuss List) คดีใดมิได้รับการบรรจุ

ไว้ก็จะถือว่าถูกปฏิเสธไม่รับไว้พิจารณาโดยปริยาย เว้นแต่จะมีผู้พิพากษาศาลสูงสุดท่านอื่น คัดค้านว่าคดีนั้นควรจะบรรจุไว้ในบัญชีพิจารณาด้วย ในการนี้ประธานศาลสูงสุดจะเริ่มดำเนินการ ประชุมโดยอ่านสรุปสาระสำคัญของคดีดังกล่าวเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาลงมติ จากนั้น ผู้พิพากษาศาลสูงสุดท่านอื่นๆ จะแสดงความเห็นเรียงตามลำดับอาวุโส ถ้าการแสดงความคิดเห็น ดังกล่าวไม่อาจแสดงท่าทีในการรับหรือไม่รับคดีก็จะมีการลงมติโดยที่ประชุม คดีที่จะได้รับไว้ พิจารณาจะต้องได้รับคะแนนอย่างน้อย 4 เสียง จาก 9 เสียง ตามหลัก Rule of Four ทั้งนี้ในบัญชี พิจารณาจะมีคำร้องประมาณ 200 คำร้อง ที่เข้าสู่การประชุม แต่คณะผู้พิพากษาศาลสูงสุดของ สหรัฐจะสามารถพิจารณาได้เพียง 10-12 คดีเท่านั้น ส่วนคดีอื่นๆ ที่ไม่ได้รับการพิจารณาจากแนว ปฏิบัติจะทราบได้ว่าคดีเหล่านั้นจะถูกปฏิเสธโดยอัตโนมัติ

ในระยะเวลา 1 ปี จะมีคดีที่ศาลสูงสุดของสหรัฐอนุญาตให้ฎีกาประมาณ 80 คดี จากคำร้องทั้งหมดประมาณ 8,000 คดี ซึ่งเป็นคดีที่เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการตีความ กฎหมายรัฐบาลกลางไปในแนวทางเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่า คดีทั้งหมดที่ได้รับการพิจารณาใน ที่ประชุมส่วนใหญ่จะถูกปฏิเสธไม่รับไว้พิจารณา ทั้งนี้ ในระหว่างปี ค.ศ. 1947-1958 ศาลสูงสุด ของสหรัฐรับคดีจากการพิจารณาคำร้องไว้เพียง 1 ใน 4 ของคดีที่บรรจุไว้ในบัญชีพิจารณา ปัจจุบัน ศาลสูงสุดของสหรัฐกำลังประสบปัญหาคดีค้างพิจารณา จึงมีแนวโน้มในการรับคดีไว้พิจารณาน้อยลง ด้วยเหตุนี้การพิจารณารรจคดีได้เข้าไว้ในบัญชีพิจารณา จึงเป็นหลักประกันขั้นแรกว่าคดีใน บัญชีนั้นจะได้รับการพิจารณา แต่ก็ไม่แน่ว่าจะเป็นคดีที่ศาลสูงสุดของสหรัฐจะรับไว้พิจารณาหรือไม่

สิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือศาลสูงสุดของสหรัฐจะไม่ให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่รับ พิจารณาคดี เนื่องด้วยในแง่ของการที่ต้องการแก้ไขปัญหาคดีค้างพิจารณานั้นหากต้องให้เหตุผลก็ จะเป็นการสิ้นเปลืองเวลาและอาจมีการโต้แย้งเหตุผลของคู่ความ ซึ่งแม้ศาลสูงสุดของสหรัฐจะถูก วิจัยจนถึงการไม่ให้เหตุผลก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียแล้วจะเป็นการดีกว่าที่ไม่ให้เหตุผล เพราะเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลามาก โดยในท้ายที่สุดก็อาจเกิดปัญหาคดีค้างค้างเช่นเคยมีมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ศาลสูงสุดของสหรัฐพยายามที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาเช่นนั้น

คำสั่งไม่รับคดีไว้พิจารณานี้เป็นที่สุด แม้โดยหลักการแล้วคู่ความสามารถร้องขอให้พิจารณาคำร้องนั้นใหม่ได้ภายในเวลา 25 วัน⁴³ แต่เป็นกรณีที่เกิดขึ้นได้ยากมากที่ผู้พิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐจะเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ซึ่งจากที่ผ่านมาศาลสูงสุดของสหรัฐแทบไม่เคยอนุญาตให้มีการพิจารณาคำร้องใหม่ ดังนั้น ในทางปฏิบัติแล้วจึงถือได้ว่าคำสั่งไม่รับพิจารณาคดีนั้นเป็นที่สุด

1.3.2 ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย

1.3.2.1 หลักเกณฑ์ในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษา⁴⁴

ด้วยเหตุที่แทบทุกมลรัฐของสหรัฐอเมริกาที่มีศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดมีปัญหาคดีค้างคั่งเป็นจำนวนมาก และทุกมลรัฐก็ได้ใช้ระบบเดียวกับที่ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียพยายามจะใช้ กล่าวคือ มีการจัดโครงสร้างศาลให้การอุทธรณ์เป็นสิทธิของคู่ความ ส่วนในชั้นศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาของมลรัฐนั้นศาลสูงสุดมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะไม่รับพิจารณาในทุกคดี ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียใช้ในการที่จะเลือกรับคดีไว้พิจารณาคดี คือ

- 1) คดีที่มีความสำคัญระดับประเทศ
- 2) คดีที่มีความสำคัญต่อมลรัฐแคลิฟอร์เนีย
- 3) คดีที่มีประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
- 4) คดีที่อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภาคหนึ่งหรือว่าคนกลุ่มหนึ่ง

⁴³ การปฏิเสธไม่รับพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณาในศาลฎีกา, การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ครั้งที่ 2 ณ สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ถนนวิฑู กรุงเทพมหานคร , 25 มิถุนายน 2551.

⁴⁴ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาคดีค้างพิจารณาในศาลสูง ประสพการณ์จากศาลฎีกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา, การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยระบบทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ครั้งที่ 4 ณ สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ถนนวิฑู กรุงเทพมหานคร , 17 กันยายน 2551.

5) คดีที่ศาลอุทธรณ์ในแต่ละเขตของมลรัฐแคลิฟอร์เนียตัดสินแตกต่างกัน ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนียจึงจะต้องตัดสินเพื่อให้มีแนวบรรทัดฐาน

6) ข้อยกเว้นที่ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียไม่อาจใช้ดุลพินิจได้ คือ ในคดีมาตรการที่มีโทษประหารชีวิตนั้นถือเป็นคดีที่สามารถอุทธรณ์โดยตรงมายังศาลสูงสุด (Automatic Appeal) ได้ โดยไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์ ดังนั้นศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียจึงไม่อาจใช้ดุลพินิจกับคดีเหล่านั้นได้

1.3.2.2. กระบวนการในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษา

1) รูปแบบของคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี

คำร้องสวนใหญ่จะต้องยื่นเข้ามาเป็นลายลักษณ์อักษร แม้จะมีบทบัญญัติให้มีการพิจารณาคดีโดยวาจาได้ก็ตาม โดยในคำร้องต้องระบุว่าคดีมีประเด็นใดที่มีความสำคัญต่อรัฐ หรือว่ามีความขัดแย้งในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายใด

2) กำหนดเวลายื่นคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี

คำร้องขอให้รับพิจารณาคดีจะต้องยื่นภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ศาลล่างมีคำพิพากษา โดยคู่ความอาจยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 60 วัน

3) ขั้นตอนการทำบันทึกความเห็น (conference memorandum)

ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียมีหน่วยงานพิเศษประกอบด้วยเจ้าหน้าที่กองกลาง (Central Staffs) ซึ่งเป็นนักกฎหมายทำหน้าที่พิจารณาคำขอทั้งหมดเพื่อที่จะตรวจดูว่าจะคดีมีประเด็นที่มีความสำคัญตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นหรือไม่ จากนั้นจะเขียนบันทึกความเห็น โดยใช้เวลาในการทำบันทึกนี้ประมาณ 1 เดือน ซึ่งบันทึกความเห็นฉบับนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากจะสรุปประเด็นสำคัญต่างๆ รายละเอียดของคดี เพื่อที่ว่าหากผู้พิพากษาต้องการทราบรายละเอียดก็อาจจะอ่านดูจากบันทึกความเห็นนี้ เช่น ในบันทึกความเห็นระบุว่าเคยมีประเด็นลักษณะนี้ขึ้นมาเมื่อ 3 ปีก่อน หรือได้มีการรับประเด็นลักษณะนี้แล้วเมื่อ 9 ปีก่อน เป็นต้น บันทึกความเห็นนี้จะทำให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังไปได้ว่าประเด็นลักษณะนี้มีอะไรบ้างและในอดีตเคยทำอย่างไรกับประเด็นเหล่านี้ โดยเจ้าหน้าที่กองกลางนี้จะแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มคดีอาญา กลุ่มคดีแพ่ง เป็นต้น บันทึกความเห็นนี้จะเวียนไปยังผู้พิพากษาอีก 6 ท่าน ซึ่งภายใน 15 วันนั้นผู้พิพากษาแต่ละท่านก็จะมีการเขียนความเห็นต่อมาว่าเห็นด้วยกับข้อเสนอ

ตามบันทึกอันนี้หรือไม่ หรือมีความเห็นหรือข้อเสนอหรือว่าข้อสงวนแตกต่างไปในทางใด ไม่ได้หมายความว่าจำกัดเหตุผลอยู่ที่เจ้าหน้าที่กองกลางเสนอมานำบันทึกความเห็นเท่านั้น หลังจากที่ได้รับความเห็นจากเจ้าหน้าที่กองกลางก็อาจจะส่งบันทึกความเห็นฉบับที่ 2 ออกไป ซึ่งอาจจะแตกต่างจากบันทึกความเห็นฉบับแรกอย่างสิ้นเชิง ทั้งหมดนี้ทำขึ้นเพื่อจะได้แนวคิดของผู้พิพากษาทั้ง 7 ท่านว่าจะพิจารณาคำร้องฉบับนี้ในแนวทางใดหรือมีกลไกอื่นใดที่จะสามารถนำมาใช้สำหรับคดีนี้ได้หรือไม่ การทำบันทึกความเห็นเพื่อให้ผู้พิพากษาพิจารณาก่อนการประชุมนี้ไม่ได้หมายความว่าจะมีการตัดสินคดีไปก่อนแล้วล่วงหน้า แต่เนื่องจากเหตุผลในทางปฏิบัติที่ไม่สามารถจะรอเวลาเพื่อจะมาทำการตัดสินกันในภายหลังได้ ดังที่กล่าวมาแล้วว่ากฎหมายกำหนดให้ทุกคดีนั้นจะต้องได้รับการตัดสินภายใน 90 วัน ฉะนั้นภายใน 90 วัน คณะผู้พิพากษาศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียทั้ง 7 คน จะมารวมกันและสรุปว่าจะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวไปในแนวทางใด ซึ่งทั้งนี้ก็จะเห็นได้ว่ามีแนวคิดพื้นฐานในแต่ละคำร้องอยู่แล้ว แต่ก็มีบางครั้งที่ผู้พิพากษาศาลสูงสุดบางท่านอาจเปลี่ยนใจ หรือมีกรณีที่มีผู้พิพากษาเห็นด้วย 4 ท่านในตอนแรก แต่ในขณะประชุมอาจจะเหลือไม่ถึง 4 ท่านก็เป็นได้

4) การประชุมพิจารณาคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี

ทุกเช้าวันพุธจะมีการประชุมพิจารณาคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี โดยในการประชุมจะมีคำร้องขึ้นมาประมาณ 250-450 คำร้อง ซึ่งหลังจากที่ผู้พิพากษาแต่ละท่านเขียนบันทึกของตนเองเสริมเข้าไปในคดีต่างๆ แล้ว ผู้พิพากษาศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียทั้งหมดจะต้องมานั่งประชุมพิจารณาคำร้องเหล่านี้ร่วมกัน คดีที่จะได้รับไว้พิจารณาจะต้องได้รับคะแนนอย่างน้อย 4 เสียงขึ้นไปเพื่อที่จะอนุญาตเช่นเดียวกับในศาลสูงสุดของสหรัฐ ในการพิจารณาว่าจะรับคดีหรือไม่นั้นจะมีคดีถึงประมาณร้อยละ 90-98 ซึ่งศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียจะไม่รับวินิจฉัย

ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียจะไม่ให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่รับพิจารณาคดี เช่นเดียวกับศาลสูงสุดของสหรัฐโดยการออกเป็นคำสั่งศาล ซึ่งจะระบุเพียงว่าไม่รับพิจารณาคดี หรืออาจจะรับพิจารณาเฉพาะบางประเด็นก็ได้ ทั้งนี้อาจจะมีคำสั่งตามออกมา ได้แก่ คำสั่งห้ามไม่ให้มีการพิมพ์เผยแพร่คำตัดสินของศาลอุทธรณ์ เป็นต้น คำสั่งไม่รับพิจารณาคดีนั้นเป็นที่สุ่มคู่ความไม่สามารถยื่นคำร้องขอให้พิจารณาใหม่ได้

2. ประเทศตามระบบซีวิลลอว์ : ประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่มีการปกครองในรูปแบบสหพันธรัฐ⁴⁵ ตามหลักพื้นฐานการจัดการองค์การของรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี (Grundgesetz-GG) กำหนดให้ประชาชนใช้อำนาจรัฐผ่านองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร และองค์กรตุลาการ⁴⁶ แบ่งการปกครองแบบสหพันธรัฐนี้ออกเป็น 16 มลรัฐ (Lord)⁴⁷ แต่ละมลรัฐต่างปกครองตนเอง และมีอำนาจในการจัดตั้งศาลของตนภายในกรอบที่สหพันธรัฐกำหนดไว้ รวมถึงอำนาจโดยอิสระในการบริหารกิจการของศาล การกำหนดเขตอำนาจศาล รวมถึงการกำหนดวิธีพิจารณาความอย่างไรก็ตาม กฎหมายของสหพันธรัฐนั้นมีผลใช้บังคับกับประชาชนทุกคนในสหพันธรัฐ อันกล่าวได้ว่า กฎหมายของสหพันธรัฐมีลำดับชั้นที่สูงหรือเหนือกว่ากฎหมายของมลรัฐ (Bundesrecht Bricht Landesrecht)⁴⁸

ที่มาสำคัญของกฎหมายเยอรมันปัจจุบัน คือ กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Gasetz)⁴⁹ ตามระบบประมวลกฎหมาย (The Civil Law System) เริ่มแรกในกฎหมายหลักสำคัญ ได้แก่ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง และกฎหมายพาณิชย์ เป็นต้น ส่วนจารีตประเพณี (Customes) ตลอดจนคำพิพากษาศาล และความเห็นของนักนิติศาสตร์นั้น ถือเป็นที่มาของกฎหมายในลำดับรอง สำหรับระบบวิธีพิจารณาความเยอรมันใช้ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)⁵⁰ ที่ศาลมีบทบาทอย่างสูงในการเสาะหาพยานหลักฐานในคดีและกำกับกระบวนการวิธีพิจารณาความ โดยมี

⁴⁵ กมลชัย รัตนสกาววงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 2.

⁴⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคดีปกครองเยอรมัน, (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), หน้า 15.

⁴⁷ สถานทูตเยอรมนี กรุงเทพมหานคร, ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี [ออนไลน์], 10 มีนาคม 2553. แหล่งที่มา <http://www.diplo.de/Vertretung/bangkok/th>.

⁴⁸ Arnole J Heidenheimer and Donale P.Kommers, The Government of German. 4th. Ed., (New York: Thomas Y.Crowell Company, 1975), p. 261.

⁴⁹ เอกสารการสอนชุดระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549), หน้า 140.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 140.

หลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามระบบกฎหมายเยอรมันจากหลักนิติรัฐ (Rechtsstaat) และมีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี อาทิเช่น สิทธิที่จะได้รับหลักประกันในการพิจารณาตามกระบวนการยุติธรรม ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดี สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการตามกระบวนการ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาตามข้อเท็จจริง⁵¹ เป็นต้น

ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch (StGB) vom 15 5 1871) แยกการกระทำความผิดอาญาออกเป็น 2 ประเภท⁵² คือ

(ก) ความผิดอาญาร้ายแรง (Verbrechen) ได้แก่ ความผิดอาญาที่ต้องระวางโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป หรือระวางโทษหนักกว่านั้น

(ข) ความผิดอาญาธรรมดา (Vergehen) ได้แก่ ความผิดอาญาที่ต้องระวางโทษนอกเหนือจากความผิดอาญาร้ายแรง และความผิดอาญาที่ต้องโทษปรับ

ส่วนในความผิดลหุโทษ (Übertretungen) ไม่ถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ถือว่าเป็น “การกระทำที่ขัดต่อระเบียบ” (Ordnungswidrigkeiten) ซึ่งได้บัญญัติรวมไว้ในกฎหมายว่าด้วยเรื่องนั้นโดยเฉพาะ คือ “Gesetz über Ordnungswidrigkeiten” ได้แก่ การกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 6 สัปดาห์ หรือมีโทษปรับไม่เกิน 600 มาร์ค เช่น ความผิดฐานทำให้เกิดเสียงเดือดร้อนรำคาญ เป็นต้น

ระบบศาลเยอรมนีภายหลังการรวมเยอรมนีตะวันตกเข้ากับเยอรมนีตะวันออก สหพันธรัฐได้ยึดเอาระบบศาลของอดีตเยอรมนีตะวันตกเป็นแม่แบบ ซึ่งมีลักษณะของการจัดวางระบบศาลค่อนข้างจะซับซ้อน ตามแนวความคิดพื้นฐานในการจัดวางระบบศาล 2 ประการ คือ

⁵¹ เชิดวุฒิ สิ้นพิมลบุญ, “ปัญหาความขัดแย้งของอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระบบกฎหมายเยอรมัน,” วารสารวิชาการศาลปกครอง ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2552): 85.

⁵² Nigel G. Foster, “German Legal and Legal Language”, (Oxford: Oxford University, 2002), p.167.

ตามระบบความชำนาญพิเศษของศาล และตามระบบการกระจายอำนาจของศาล⁵³ ตามระบบการกระจายอำนาจของศาลเป็นการแบ่งอำนาจระหว่างศาลสหพันธ์ (Bund) กับศาลมลรัฐ (Lander) โดยยึดหลักว่า ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ในแต่ละสาขา เป็นอำนาจของศาลมลรัฐ ส่วนศาลสหพันธ์ทั้ง 6 จะมีอำนาจเฉพาะในชั้นสุดท้ายซึ่งมักเกี่ยวกับสหพันธ์⁵⁴ อยู่ในระดับที่เหนือกว่าศาลสูงสุดของทุกมลรัฐ โดยหลักพื้นฐานของการจัดองค์กรตุลาการของสหพันธ์ ถูกกำหนดไว้ในหมวด 9 แห่งรัฐธรรมนูญเยอรมนี ดังนี้⁵⁵

1. กำหนดให้มีศาลระดับสหพันธ์รัฐเป็นศาลสูงสุด โดยให้สหพันธ์รัฐจัดตั้ง ศาลยุติธรรมสหพันธ์รัฐ ศาลปกครองสหพันธ์รัฐ ศาลภาษีสหพันธ์รัฐ ศาลแรงงานสหพันธ์รัฐ และศาลสังคมสหพันธ์รัฐ แต่ละศาลมีความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นตรงต่อกัน นอกจากศาลสหพันธ์รัฐ 5 ประเภทดังกล่าวมาแล้ว ยังกำหนดให้มีศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐ (Bundesverfassungsgericht)⁵⁶ ทำหน้าที่เป็นศาลที่มีอำนาจวินิจฉัยในเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญทั้งหลาย⁵⁷ ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ ที่เป็นอิสระจากทั้งอำนาจของรัฐและอำนาจของศาล⁵⁸ มีนักวิชาการบางท่านเรียกระบบนี้ว่าระบบหลายศาลซึ่งเป็นระบบที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศเยอรมนีเอง แต่ก็มีไม่น้อยที่เห็นว่าระบบหลายศาลของประเทศเยอรมนีนั้นก็คือหลักการของระบบศาลคู่ นั่นเอง เพราะว่าศาลภาษี ศาลแรงงาน และศาลสังคม ก็ถือว่าเป็นศาลปกครองประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่าศาลปกครองเฉพาะหรือศาลปกครองพิเศษ⁵⁹

⁵³ ชาญณรงค์ ปราณิจิตต์ และคณะ, "การวิจัยเพื่อวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา," หน้า 94.

⁵⁴ เอกสารการสนทนาชุดระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ, หน้า 153.

⁵⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคดีปกครองเยอรมัน, หน้า 15.

⁵⁶ รัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 95 (1)

⁵⁷ รายงานการศึกษาดูงานศาลและกระบวนการยุติธรรม ณ ประเทศเยอรมนี การอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ระหว่างวันที่ 14-28 มิ.ย. 2535, หน้า 6.

⁵⁸ ชาญณรงค์ ปราณิจิตต์ และคณะ, "การวิจัยเพื่อวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา," หน้า 100.

⁵⁹ ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์, "ปัญหาขอบเขตการควบคุมคำสั่งทางปกครองระหว่างศาลปกครองกับศาลอาญา," (รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549), หน้า 141.

2. การแต่งตั้งผู้พิพากษาเป็นอำนาจของรัฐมนตรีสหพันธรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับศาลนั้นๆ ร่วมกับคณะกรรมการ ซึ่งได้แก่ รัฐมนตรีของมลรัฐที่มีอำนาจเกี่ยวกับศาลนั้นๆ และจากสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรสหพันธรัฐ

3. กำหนดให้มีองค์คณะร่วมของศาลตามข้อ 1 เพื่อรักษาความเป็นเอกภาพของคำพิพากษาของศาล รายละเอียดให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายสหพันธ์

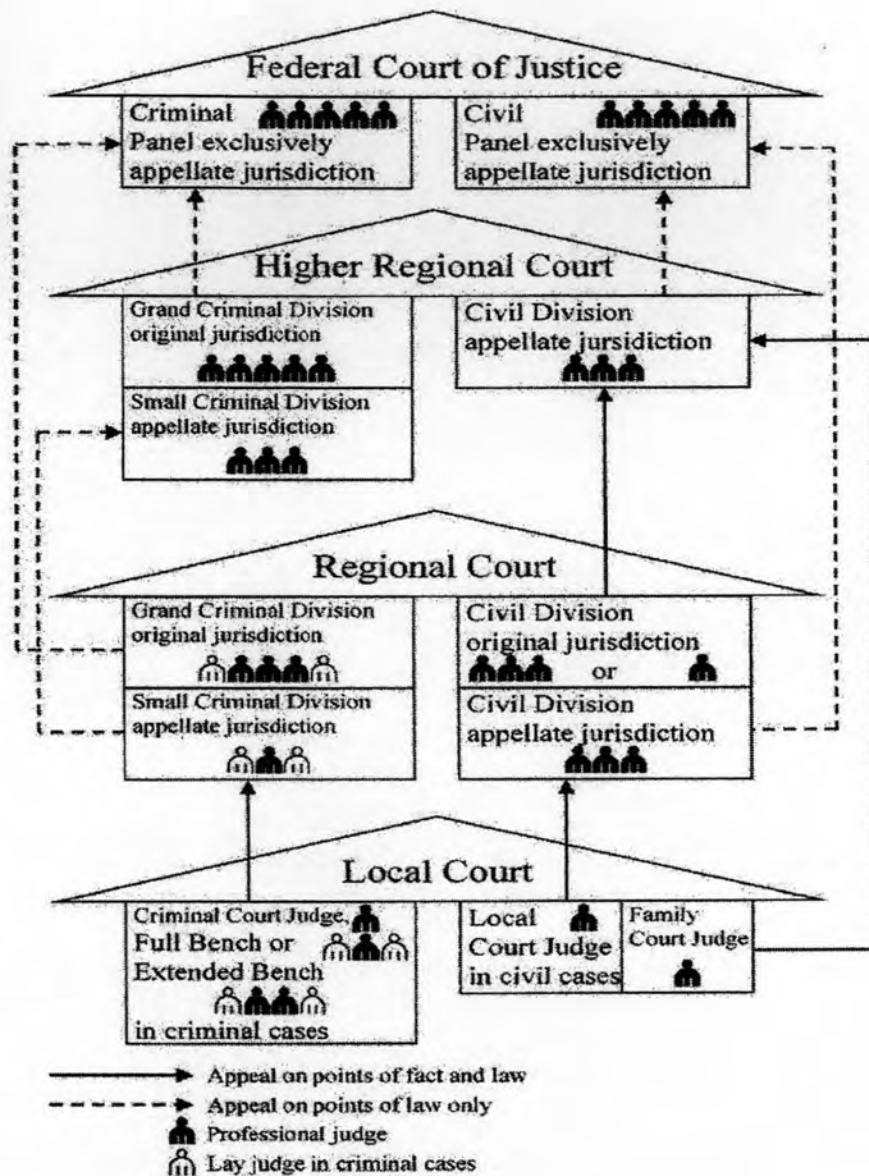
2.1 โครงสร้างศาลยุติธรรมของประเทศเยอรมนี

ศาลยุติธรรมหรือศาลที่มีเขตอำนาจในคดีทั่วไป (Courts of Ordinary หรือ Ordentliche Gerichtsbarkeit) เป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป⁶⁰ รวมถึงคดีที่อยู่นอกเหนือเขตอำนาจศาลพิเศษอื่นๆ ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 13 กล่าวได้ว่าเป็นศาลที่มีเขตอำนาจกว้างขวางที่สุด สรุปโครงสร้างศาลยุติธรรมหรือศาลที่มีเขตอำนาจในคดีทั่วไปในคดีอาญา ดังนี้⁶¹

⁶⁰ กมลชัย รัตนสกาวงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน, หน้า 9.

⁶¹ พรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์, "การแก้ปัญหาการขัดกันของอำนาจศาลระหว่างศาลยุติธรรมและศาลปกครองในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), หน้า 32.

แผนภาพ 2 โครงสร้างศาลยุติธรรมของประเทศเยอรมนี⁶²

⁶² The Federal Court of Justice. The Position of the Federal Court of Justice in the German Court System. [online]. 2010. Available from :

http://www.bundesgerichtshof.de/cIn_136/EN/FCoJ/TaskOrganisation/PositionFCoJ/positionFCoJ_node.html [2010, February 10]

1. ศาลชั้นต้นระดับล่างหรือศาลแขวง (The Local Court หรือ Amtsgericht)

เป็นศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดอาญาธรรมดา ได้แก่ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี

องค์คณะพิจารณาคดีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท⁶³ คือ

ผู้พิพากษานายเดี่ยว (Einzelrichter หรือ Amtsrichter) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดลหุโทษ คดีความผิดอาญาธรรมดาที่ราษฎรเป็นโจทก์ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน เพียงอย่างเดียวหรือมีโทษข้างเคียงอื่นประกอบ และความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี และพนักงานอัยการเป็นโจทก์⁶⁴ เป็นต้น ทั้งนี้จะพิพากษาลงโทษสูงสุดได้ไม่เกิน 6 เดือน

ศาลลูกขุนเล็ก (Schoffengericht) ประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ (Berufsrichter) 1 นาย เป็นหัวหน้าคณะ และผู้พิพากษาสมทบ (Lay Judge หรือ Schoffen) อีก 2 นาย⁶⁵ ผู้พิพากษาสมทบนี้เป็นบุคคลธรรมดาที่ได้รับเลือกตั้งโดยสภาท้องถิ่น ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านกฎหมาย ศาลลูกขุนเล็กมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคดีอาญาที่มีโทษจำคุกชั้นสูงกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี

อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาในศาลแขวงนี้ไม่มีอำนาจลงโทษจำคุกเกิน 3 ปี หรือ กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัย⁶⁶ โดยอาจมีองค์คณะพิเศษในเมื่อพนักงานอัยการร้องขอ

⁶³ กมลชัย รัตนสกาววงศ์, "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายและระบบศาลของประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมนี," ใน รวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เภษมทรัพย์, สมยศ เชื้อไทย, บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: พี.เค.พรินติ้งเฮาส์, 2531), หน้า 184-185.

⁶⁴ รัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 25

⁶⁵ รัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 29

⁶⁶ รัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 24 วรรคสอง

ในคดีที่มีความสลับซับซ้อนโดยการนั่งพิจารณาคดีโดยองค์คณะใหญ่⁶⁷ (Erweitertes Schöffengericht) ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 2 นาย และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 นาย⁶⁸

2. ศาลชั้นต้นของมลรัฐหรือศาลจังหวัด (The Regional Court หรือ Landgericht)

ศาลชั้นต้นของมลรัฐหรือศาลจังหวัดมีเขตพื้นที่ครอบคลุมแต่ละมลรัฐ ทำหน้าที่ในสองชั้นศาล คือ

ก. อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาชั้นต้น ได้แก่ ในคดีความผิดอาญาร้ายแรง ทั้งปวงที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้นระดับล่างหรือศาลแขวง⁶⁹ เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ความผิดฐานข่มขืน ความผิดฐานปล้นทรัพย์ และความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพอันเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย เป็นต้น รวมถึงคดีอาญาที่ผู้พิพากษานายเดี่ยวโอนสำนวนเนื่องจากเกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษานายเดี่ยว⁷⁰ โดยองค์คณะพิจารณาคดีอาญาชั้นต้นนี้ ได้แก่ องค์คณะใหญ่ทางอาญา (Grosse Strafkammer) ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 3 นาย และผู้พิพากษาสมทบ 2 นาย⁷¹ การวินิจฉัยข้อเท็จจริงขององค์คณะใหญ่ทางอาญาในฐานะศาลชั้นต้นนี้เป็นที่สุด คงอุทธรณ์ได้เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น เพราะถือว่าการพิจารณาดังกล่าว เป็นไปโดยรอบคอบแล้ว

ข. อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาชั้นอุทธรณ์ ได้แก่ คดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวง⁷² เว้นแต่ในคดีที่มีการนั่งพิจารณาโดยองค์คณะใหญ่ของศาลแขวงจะต้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลสูงของมลรัฐเท่านั้น สิทธิในการยื่นอุทธรณ์นี้สามารถยื่นได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เรียกอุทธรณ์ชนิดนี้ว่า "Berufung" ซึ่งปัญหาข้อเท็จจริงจะถือเป็นที่สุด在这一ชั้นนี้

⁶⁷ Gerhard Casper and Hanz Zeissel. Lay Judges in German Criminal Courts 1. The Journal of Legal studies, 1972, 9. pp. 135-191. อ้างโดย ชินานนท์ วงศ์วิระชัย. "การแก้ไขคำพิพากษาในคดีอาญาโดยการอุทธรณ์ตามระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์", หน้า 23.

⁶⁸ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 28 และ 29

⁶⁹ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 74

⁷⁰ รัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 74

⁷¹ รัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 76

⁷² พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 72

องค์คณะพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท⁷³ คือ คดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ชั้นแรกในศาลแขวงจะได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยองค์คณะใหญ่ทางอาญา⁷⁴ และในคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาของผู้พิพากษานายเดี่ยวของศาลแขวงจะได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยองค์คณะเล็กทางอาญา (Kleine Strafkammer) ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาอาชีพ 1 นาย เป็นหัวหน้าคณะ และผู้พิพากษามทบอีก 2 นาย⁷⁵

3. ศาลสูงของมลรัฐ (Higher Regional Courts of Appeal หรือ Oberlandesgerichte)

เป็นศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาชั้นสูงสุดของมลรัฐ⁷⁶ ศาลสูงของมลรัฐแบ่งอำนาจพิจารณาคดีออกเป็น

ก. อำนาจพิจารณาคดีชั้นต้นในคดีอาญาที่มีความสำคัญและมีโทษรุนแรงที่สุด เช่น ความผิดฐานกบฏ⁷⁷ หรือความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของรัฐ ศาลสูงของมลรัฐในฐานะศาลชั้นต้นนี้ประกอบด้วยองค์คณะผู้พิพากษาอาชีพ 5 นาย

ข. อำนาจพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์ ได้แก่ ในคดีที่เริ่มต้นการพิจารณาในศาลจังหวัด⁷⁸ หรือคดีที่มีการเริ่มต้นคดีโดยศาลแขวงแต่สามารถอุทธรณ์แบบกบกระโดด (Leap-frog) หรืออุทธรณ์โดยตรงต่อศาลสูงของสหพันธ์

ค. ทำหน้าที่เป็นศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาในคดีที่ฎีกาคำพิพากษาขององค์คณะเล็กทางอาญา (Kleine Strafkammer) และองค์คณะใหญ่ทางอาญา (Grosse Strafkammer)

⁷³ กมลชัย รัตนสกาววงศ์, "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายและระบบศาลของประเทศสหพันธ์เยอรมนี," ใน *รวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์, สมยศ เทื้อไทย, บรรณาธิการ*. หน้า 185-186.

⁷⁴ รัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 74

⁷⁵ กมลชัย รัตนสกาววงศ์, *หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน*, หน้า 185-186.

⁷⁶ Nigel G. Foster and Satish Sule, *German legal System and Laws*, 3rd ed. (Oxford: Oxford University Press, 2002), p.71.

⁷⁷ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 120

⁷⁸ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 119, และ 121 I 1a และ 1c

ของศาลชั้นต้นมลรัฐหรือศาลจังหวัด⁷⁹ การพิจารณาในชั้นฎีกานี้จะกระทำเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ทั้งนี้ในฐานะศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาองค์คณะประกอบด้วย ผู้พิพากษาอาชีพ 3 นาย⁸⁰

4. ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์⁸¹ (The Federal Court of Justice หรือ Bundesgerichtshof: BGH)

ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์มีเขตอำนาจครอบคลุมทั้งสหพันธ์ในการพิจารณาพิพากษาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาชั้นสูงสุด ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์จะแบ่งออกเป็นองค์คณะต่างๆ ได้แก่ องค์คณะคดีแพ่ง 12 คณะ องค์คณะคดีอาญา 5 คณะ และองค์คณะคดีพิเศษ 8 คณะ แต่ละองค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษา 5 นาย คือ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ 1 นาย และผู้พิพากษาอาชีพอีก 4 นาย⁸²

2.2 การพิจารณาพิพากษาคดีชั้นอุทธรณ์ของศาลยุติธรรมประเทศเยอรมนี

สิทธิในการอุทธรณ์และฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแห่งเยอรมนีผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการตัดสินของศาลมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาแม้ว่าจะไม่มีการลงโทษจำเลยในคดีนั้นๆ ก็ตาม การอุทธรณ์อาจเป็นการโต้แย้งคำพิพากษาทั้งฉบับหรือแต่บางส่วนก็ได้ รวมถึงการอุทธรณ์ให้ศาลพิจารณการกระทำในชั้นตำรวจและพนักงานอัยการ ทั้งนี้การอุทธรณ์ไม่ได้กำหนดรูปแบบเพียงแต่ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยได้จัดแบ่งการอุทธรณ์ในคดีอาญาออกเป็น 3 ประเภท⁸³ ดังนี้

⁷⁹ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 121 I 1b

⁸⁰ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 122

⁸¹ พศวัจน์ กนกนาก, "การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างศาลยุติธรรมของประเทศไทยในการอุทธรณ์และฎีกา", (ปริญาปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549), หน้า 190.

⁸² พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแห่งเยอรมนี มาตรา 139

⁸³ พศวัจน์ กนกนาก, "การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างศาลยุติธรรมของประเทศไทยในการอุทธรณ์และฎีกา", หน้า 195.

1. การอุทธรณ์ทั่วไป (appeal on fact and law หรือ Berufung)

เป็นการอุทธรณ์โต้แย้งทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย การอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ถูกจำกัด จึงไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับคำรับรอง คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ได้เสมอ อันเป็น Liberality of appeal⁸⁴ และให้สิทธิแก่ทั้งโจทก์และจำเลยเท่าเทียมกัน ไม่มีมาตรการในการจำกัดการอุทธรณ์ของโจทก์เหมือนอย่างสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้คู่ความยังมีสิทธิที่จะเสนอข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใหม่เข้าสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ได้ หากศาลอุทธรณ์เห็นชอบด้วยกับข้ออุทธรณ์จะพิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นและมีคำพิพากษาใหม่ในนามของศาลอุทธรณ์เอง

2. การฎีกาเฉพาะข้อกฎหมาย (appeal on point of law หรือ Revision)

เป็นการโต้แย้งคำพิพากษาที่มาจากศาลที่พิจารณาคดีชั้นต้นในศาลจังหวัด (Langericht) หรือศาลสูงของมลรัฐ (Oberlandesgericht) รวมทั้งคำพิพากษาในชั้นอุทธรณ์ของศาลจังหวัด ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยไม่มีการฎีกาข้ามชั้นศาล แต่ในต่างประเทศทุกประเทศศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาวินิจฉัยเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ฉะนั้นในคดีที่มีเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ในเยอรมนีจะมีการฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นไปยังศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาได้เลยทีเดียว⁸⁵ โดยไม่ต้องผ่านศาลจังหวัดก่อน ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาที่เรียกว่า "กระบวนการพิจารณาก้าวกระโดด (Sprungrevision) คำตัดสินที่สามารถใช้กระบวนการพิจารณานี้ ได้แก่ คำตัดสินของผู้พิพากษานายเดี่ยวในความผิดเล็กๆ น้อยๆ และจำเลยได้รับการตัดสินให้ปล่อยตัว หรือถูกลงโทษปรับ⁸⁶ กระบวนการพิจารณาเช่นนี้มีประโยชน์ในการย่นระยะเวลาการพิจารณาคดีให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว การพิจารณาในชั้นนี้ศาลฎีกาจะพิจารณาว่า ศาลล่างปรับบทกฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีบัญญัติถูกต้องหรือไม่ โดยในการฎีกาคู่ความจะต้องกล่าวอ้างถึงความผิดพลาดในวิธีพิจารณาความและบทกฎหมายที่ศาลล่างทำผิดมาด้วย แต่หากเป็นความผิดในการปรับบทกฎหมายสารบัญญัติ ผู้ฎีกาสามารถระบุเพียง

⁸⁴ John H. Langbein, Comparative Criminal Procedure, Germany. (New York: West Publishing Company, 1977. p.83.

⁸⁵ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549), หน้า 609.

⁸⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 334, 335

กฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความผิดเท่านั้น และในกรณีศาลจะทบทวนคำพิพากษาใน ส่วนที่เป็นการปรับกฎหมายสารบัญญัติ ข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาหยิบยกขึ้นมาพิจารณารวมถึง กฎหมาย จารีตประเพณี กฎ ข้อบังคับต่างๆ และหลักทั่วไป หากศาลเห็นว่าจะต้องมีการสืบ ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ศาลฎีกาจะย่อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่ แต่หาก คำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ผิดพลาดในส่วนการปรับบทกฎหมาย ศาลฎีกาอาจพิพากษาไปเองเสีย ที่เดียว⁸⁷

3. การโต้แย้งคำสั่งศาล (complaint หรือ beschwerde)

การโต้แย้งนี้เป็นการเยียวยาผลร้ายที่ได้รับจากคำสั่งของศาล โดยให้สิทธิแก่ทั้ง ผู้กล่าวหา พนักงานอัยการ รวมถึงผู้เสียหาย การโต้แย้งคำสั่งศาลนี้อาจเกิดขึ้นได้ทุกชั้นตอน ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยไม่ถูกจำกัดด้วยระยะเวลา แต่ต้องเสนอต่อศาลที่ออกคำสั่ง นั้นเอง และศาลนั้นจะเป็นผู้ออกคำสั่งแก้ไข หรือศาลสูงขึ้นไปอาจทำหน้าที่นี้แทน โดยคำสั่งศาล ที่ถูกโต้แย้งนี้จะถูกพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย⁸⁸

2.3 หลักเกณฑ์ในการเลือกรับคดีเพื่อพิจารณาพิพากษา

วัตถุประสงค์ของคำพิพากษาของศาลยุติธรรมสูงสุดสหพันธรัฐ ก็เพื่อรักษา ความเป็นเอกภาพ และความแน่นอนของหลักกฎหมาย การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นฎีกา จึงเป็นการวินิจฉัยจำกัดเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น โดยกล่าวอ้างว่าคำพิพากษานั้นตั้งอยู่ บนรากฐานของการฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางกฎหมาย (Gesetz) ที่ควรจะต้องใช้ มิได้ถูกนำมาใช้หรือ นำมาใช้โดยไม่ถูกต้อง โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลสูงของมลรัฐ (Grundsatzliche Bedeutung) ให้ฎีกามายังศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์เสียก่อน โดยการจะอนุญาตหรือไม่อยู่ ภายใต้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งเยอรมนี มาตรา 133⁸⁹ ดังนี้

⁸⁷ ปวีณา มาศมหิตล, "การจำกัดสิทธิอุทธรณ์ ฎีกาในคดีแพ่ง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 141.

⁸⁸ ชาญณรงค์ ปราณจิตรดี และคณะ, "การวิจัยเพื่อวิธีลดปริมาณคดีที่มาสู่ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา," หน้า 106.

⁸⁹ จุติมา ภู่อสาร, "ปัญหาการอุทธรณ์ฎีกา แบบระบบสิทธิในคดีแพ่งของไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), หน้า 73.

1. คดีนั้นมีประเด็นข้อกฎหมายที่สำคัญ
2. คำวินิจฉัยของศาลสูงของมลรัฐนั้นแตกต่างไปจากเหตุผลที่ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์ได้เคยตัดสินไว้ในปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายของมลรัฐ

อย่างไรก็ตาม ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์อาจจะปฏิเสธไม่รับคดีที่ศาลสูงของมลรัฐอนุญาตให้ฎีกานั้นได้ ถ้าหากว่าเสียง 2 ใน 3 ขององค์คณะผู้พิพากษา เห็นว่าคดีนั้นไม่มีความสำคัญเพียงพอที่จะเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานอันสำคัญ แต่ทั้งนี้ กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์ที่จะปฏิเสธคดีต่างๆ ที่ได้นำเสนอขึ้นมาตามคำอนุญาตของศาลสูงของมลรัฐ ด้วยเหตุผลเพียงว่าเพื่อต้องการจะลดปริมาณคดีจากศาลล่างเท่านั้น

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การปฏิเสธไม่รับคดี/หลักเกณฑ์การเลือกรับคดีในปัญหาข้อกฎหมาย
ของไทย และต่างประเทศ

ประเทศ	ไทย	สหรัฐอเมริกา		เยอรมนี
		ระบบศาลสหรัฐ	ระบบศาลมลรัฐแคลิฟอร์เนีย	
1.ระบบกฎหมาย	ซีวิลลอว์	คอมมอนลอว์		ซีวิลลอว์
2.ระบบการอุทธรณ์	ระบบสิทธิ	ระบบสิทธิ		ระบบสิทธิ
3.ระบบการฎีกา	ระบบสิทธิ	ระบบอนุญาต โดยศาลสูงสุดของสหรัฐ/ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย		ระบบอนุญาต โดยศาลสูงของทุกมลรัฐ
4.ข้อที่ฎีกาได้	ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ข้อกฎหมาย		ข้อกฎหมาย

ประเทศ	ไทย	สหรัฐอเมริกา		เยอรมนี
		ระบบศาลสหรัฐ	ระบบศาลมลรัฐแคลิฟอร์เนีย	
5. หลักเกณฑ์การปฏิเสธไม่รับคดี/หลักเกณฑ์การเลือกรับคดี (ข้อกฎหมาย)	<p>1. เคยมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าวมาแล้ว และยังไม่มีความเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคำวินิจฉัยเดิม</p> <p>2. เป็นข้อกฎหมายที่ไม่ยุ่งยากและการวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าวจะไม่มีผลเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง</p> <p>3. เป็นข้อกฎหมายซึ่งศาลล่างได้วินิจฉัยไว้ถูกต้องแล้ว และไม่มีเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง</p> <p>4. เป็นข้อกฎหมายที่ถึงแม้จะวินิจฉัยให้เป็นคุณตามข้ออุทธรณ์หรือฎีกา ก็ไม่เป็นเหตุที่จะเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลล่าง</p>	<p>1. ปัญหาข้อกฎหมายสำคัญที่ศาลสูงสุดของสหรัฐยังมิได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐาน</p> <p>2. ปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐวินิจฉัยไว้แตกต่างกันกับศาลสูงสุดของมลรัฐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหานั้นๆ ด้วย</p> <p>3. ปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐวินิจฉัยไว้ขัดกับคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดของสหรัฐที่วางบรรทัดฐานไว้</p> <p>4. ปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลสูงสุดของมลรัฐอื่นหรือ ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของปัญหานั้นๆ ด้วย</p> <p>5. การปฏิบัติของศาลอุทธรณ์ของสหรัฐที่ไม่ตรงกับกรยอมรับหรือหลักปฏิบัติทั่วไปของวิธีพิจารณาความ</p>	<p>1. คดีที่มีความสำคัญระดับประเทศ</p> <p>2. คดีที่มีความสำคัญต่อมลรัฐแคลิฟอร์เนีย</p> <p>3. คดีที่มีประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย</p> <p>4. คดีที่อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภาคหนึ่งหรือว่าคนกลุ่มหนึ่ง</p> <p>5. คดีที่มีความขัดแย้งในข้อกฎหมาย</p> <p>6. คดีที่ศาลอุทธรณ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียตัดสินแตกต่างกัน</p> <p>7. ข้อยกเว้นที่ศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียไม่อาจใช้ดุลพินิจได้ คือ คดีฆาตกรรมที่มีโทษประหารชีวิตถือเป็นคดีที่สามารถอุทธรณ์โดยตรงมายังศาลสูงสุด (Automatic Appeal) โดยไม่ต้องผ่านศาลอุทธรณ์ ดังนั้นศาลสูงสุดของแคลิฟอร์เนียจึงไม่อาจใช้ดุลพินิจกับคดีเหล่านี้ได้</p>	<p>1. การพิจารณานั้นเป็นการวินิจฉัยในหลักกฎหมายที่สำคัญ</p> <p>2. คำวินิจฉัยของศาลสูงของมลรัฐนั้นแตกต่างไปจากเหตุผลที่ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์ได้เคยตัดสินไว้</p>

จากการศึกษาตารางเปรียบเทียบข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเทศตามระบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศตามระบบซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี จัดรูปแบบศาลสูงออกเป็นสามชั้นศาลเช่นเดียวกับในประเทศไทย แต่หลักการหนึ่งที่ทั้งสองประเทศเหมือนกันคือ ต่างใช้ระบบดุลพินิจในการที่จะเลือกรับคดีไว้พิจารณาพิพากษาในศาลสูงสุดตามระบบฎีกาแบบอนุญาต (Discretionary power) ซึ่งหมายถึงกฎหมายวางหลักการห้ามฎีกาไว้ การจะใช้สิทธิฎีกาได้นั้นเป็นข้อยกเว้น ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งสองประเทศถือหลักเช่นเดียวกันว่า ศาลสูงสุดมีหน้าที่เฉพาะในการทบทวนปัญหาข้อกฎหมายเพื่อวางแนวบรรทัดฐานและควบคุมการตีความกฎหมายให้เป็นไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งถึงแม้ทั้งสองประเทศจะเป็นระบบฎีกาแบบอนุญาตเหมือนกัน แต่ทั้งนี้ ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการอนุญาตอุทธรณ์ฎีกาแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การขออนุญาตต่อผู้พิพากษาศาลล่างที่ทำการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการขออนุญาตหรือการขอให้รับรองต่อศาลสูงว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญและสมควรได้รับการพิจารณาโดยศาลสูง ทั้งสองประเทศจึงมีความแตกต่างกันคือในสหรัฐอเมริกาการอนุญาตฎีกานั้นเป็นอำนาจของศาลสูงคือศาลฎีกาของสหรัฐเท่านั้น แต่ในเยอรมนีเป็นอำนาจของศาลล่างคือศาลสูงสุดของมลรัฐ เป็นผู้อนุญาตให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้

สำหรับกฎหมายไทยเนื่องจากระบบการอุทธรณ์ฎีกาเป็นระบบสิทธิดังที่กล่าวมาแล้ว จึงมีระบบฎีกาที่แตกต่างจากต่างประเทศทั้งในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ที่แม้ในระบบอุทธรณ์จะเป็นระบบสิทธิเช่นเดียวกันเพื่อให้มีการวินิจฉัยทบทวนอีกครั้งหนึ่งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย แต่ในการฎีกาพบว่าส่วนใหญ่เป็นระบบอนุญาตตามแนวคิดของนานาอารยประเทศที่ให้ศาลสูงสุดทบทวนคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างเฉพาะในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น และข้อกฎหมายที่ศาลสูงสุดจะพึงรับวินิจฉัยนั้นต้องเป็นข้อกฎหมายสำคัญเฉพาะกรณีที่ยังไม่มีการตีความหรือวางแนวบรรทัดฐานข้อกฎหมายนั้นมาก่อน ความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในระบบการฎีกานี้เองที่ทำให้การวางหลักเกณฑ์และกระบวนการในเลือกรับพิจารณาคดีในศาลสูงสุดแตกต่างกันตามไปด้วย กล่าวคือ ในต่างประเทศจะวางหลักเกณฑ์ในการเลือกรับฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งหมายความว่าโดยหลักแล้วศาลสูงสุด ในต่างประเทศนั้นจะไม่รับพิจารณาคดีใด เว้นแต่คดีนั้นอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดได้กำหนดไว้ในการเลือกรับหรืออนุญาตให้ฎีกาเท่านั้นที่จะได้รับการพิจารณาโดยศาลสูงสุด หลักเกณฑ์เช่นนี้มีทั้งที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปข้อบังคับของศาลสูงสุด และเกิดจากแนวปฏิบัติภายในอันเกิดจากทัศนคติของผู้พิพากษาศาลสูงสุด รวมถึงการวางแนวนโยบายของศาลสูงสุดที่ต้องการจะพิพากษาคดีเฉพาะคดีที่มีความสำคัญเท่านั้น ดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา และเยอรมนี สำหรับในประเทศไทยกฎหมายวางหลักให้การฎีกาเป็นระบบสิทธิ

อันส่งผลต่อหลักเกณฑ์ในการฎีกาซึ่งเป็นไปในแนวทางกลับกัน กล่าวคือ ศาลฎีกาของไทย โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญวางหลักการให้อำนาจศาลฎีกาปฏิเสธคดีที่ไม่เป็นสาระอันควร ได้รับการวินิจฉัยได้ ทั้งนี้ ย่อมหมายความว่าคดีที่ข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงใดไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ศาลฎีกาต้องรับพิจารณาพิพากษาทุกคดีนั้นเอง ดังนั้น มีหลักเกณฑ์บางประการเท่านั้นที่จะศาลฎีกาจะปฏิเสธไม่รับพิจารณาพิพากษาคดีได้

ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ทั้งศาลสูงสุดของสหรัฐ ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธรัฐเยอรมนี วางไว้ที่มีข้อที่เหมือนกัน ต่างกัน หรือคล้ายคลึงกัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. จากหลักเกณฑ์สามารถสรุปได้โดยชัดเจนว่าในปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลสูงสุดยังไม่เคยวินิจฉัยวางแนวบรรทัดฐานมาก่อนถือเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลสูงสุดของประเทศจะรับคดีไว้พิจารณา

2. ในปัญหาการพิพากษาขัดกันระหว่างศาลนั้น ในประเทศไทยไม่ได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ โดยศาลฎีกาของไทยจะดูเพียงคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ว่าชอบหรือไม่ หากไม่ชอบหรือศาลฎีกาจะเปลี่ยนแปลงผลของคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ก็จะส่งรับฎีกา แม้คตินั้นศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์อาจพิพากษาต่างกัน เช่นเดียวกับในประเทศเยอรมนีที่หากคำวินิจฉัยของศาลสูงของมลรัฐนั้นแตกต่างไปจากเหตุผลที่ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธรัฐได้เคยตัดสินไว้ก็จะอนุญาตให้ฎีกาต่อศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธรัฐต่อไป แต่ในสหรัฐอเมริกาในคดีขัดกันระหว่างศาลถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลสูงสุดของสหรัฐจะรับพิจารณาคดี โดยจะพิจารณาถึงสาระสำคัญของปัญหาที่ขัดแย้งกันประกอบด้วย

3. หลักเกณฑ์ในการไม่รับพิจารณาคดีของไทยจะวางไว้แคบกว่า ต่างกับของประเทศสหรัฐอเมริกา และเยอรมนีที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้างๆ ว่าคดีใดที่จะรับหรือไม่ นั้นแสดงให้เห็นว่าทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและเยอรมนีเปิดโอกาสให้ศาลผู้ใช้ดุลพินิจมีอำนาจอย่างกว้างขวาง

4. เมื่อพิจารณาจากสถิติคดีของแต่ละประเทศ ในประเทศสหรัฐอเมริกากล่าวกันว่าเป็นจำนวนถึงร้อยละ 91 ของคดีในปี ค.ศ. 1999 ที่ยื่นฎีกาต่อศาลสูงสุดของสหรัฐ หรือประมาณเพียงร้อยละ 10 ของฎีกาที่ยื่นต่อศาลสูงสุดเท่านั้นที่ศาลสูงสุดของสหรัฐจะรับวินิจฉัย ส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการระบบอนุญาตที่ศาลสูงสุดจะเลือกรับคดีเฉพาะที่มีความสำคัญเท่านั้น

5. การให้เหตุผลในการวินิจฉัย ของประเทศไทยต้องให้เหตุผลในการวินิจฉัย ซึ่งสังเกตได้ว่าเหตุผลที่ปรากฏในคำสั่งไม่รับคดีนั้นคือหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาฯ นั้นเอง แตกต่างกับในสหรัฐอเมริกาที่จะไม่ให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่รับพิจารณาคดี เพื่อความประหยัดเวลาและป้องกันการโต้แย้งเหตุผล และในศาลสูงสุดของมลรัฐ แคลิฟอร์เนียจะไม่ให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่รับพิจารณาคดีเช่นเดียวกัน โดยการออกเป็นคำสั่งศาล ซึ่งระบุเพียงว่ารับหรือไม่รับพิจารณาคดีเท่านั้น

6. ในศาลสูงสุดของสหรัฐหากคดีใดมีหลายประเด็นผู้พิพากษาสสามารถเลือกรับพิจารณาบางประเด็นและไม่รับพิจารณาในบางประเด็นได้ ต่างกับศาลฎีกาของไทยที่จะต้องสั่งไม่รับพิจารณาพิพากษา ซึ่งหมายความว่าต้องสั่งไม่รับทั้งคดีเท่านั้น

สรุป

จากการศึกษาโครงสร้างศาล หลักเกณฑ์และกระบวนการในการเลือกรับคดีขึ้นสู่การพิจารณาในศาลสูงสุดของประเทศตามระบบคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และระบบซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี พบว่าแม้ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีจัดรูปแบบศาลสูงออกเป็นสามชั้นศาลเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่หลักการที่ทั้งสองประเทศแตกต่างจากประเทศไทยคือ ใช้ระบบดุลพินิจในการที่จะเลือกรับพิจารณาคดีในศาลสูงสุดตามระบบฎีกาแบบอนุญาติ (Discretionary power) ขณะที่ประเทศไทยมีระบบฎีกาเป็นระบบสิทธิและมีหลักเกณฑ์ในการปฏิเสธคดีที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ทั้งนี้ ศาลสูงสุดของต่างประเทศจะรับพิจารณาเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ในขณะที่ศาลฎีกาของไทยจะรับพิจารณาพิพากษาทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย

ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งประเภทของคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงสุดของสหรัฐออกเป็น คดีที่กฎหมายบังคับให้ศาลสูงสุดของสหรัฐต้องรับไว้พิจารณา และคดีที่อยู่ในดุลพินิจของศาลสูงสุดของสหรัฐว่าจะเลือกรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ (discretionary power) โดยการพิจารณาคำร้องขอให้รับพิจารณาคดี (Writ of Certiorari) การลงมติรับพิจารณาคดีต้องมีผู้พิพากษา 4 นาย จากทั้งหมด 9 นาย เห็นชอบตามหลัก "Rule of Four" โดยจะพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ได้แก่ ปัญหาข้อกฎหมายสำคัญที่ศาลสูงสุดของสหรัฐยังมิได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน ปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐวินิจฉัยไว้แตกต่างกับศาลล่าง คำพิพากษาของศาลล่างขัดแย้งกับคำพิพากษาของศาลสูงสุดสหรัฐที่ได้วางแนวบรรทัดฐานแห่งคดี และการปฏิบัติของศาลล่างที่ไม่ตรงกับกรวยอมรับหรือหลักปฏิบัติทั่วไปของวิธีพิจารณาความ โดยศาลสูงสุดของสหรัฐจะไม่ให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่รับพิจารณาคดีและถือว่าคำสั่งไม่รับคดีเป็นที่สุด

มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนียมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะไม่รับพิจารณาคดี โดยมีหลักเกณฑ์เลือกรับพิจารณาคดี คือ คดีที่มีความสำคัญระดับประเทศหรือระดับมลรัฐแคลิฟอร์เนีย คดีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ คดีที่อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภาคหนึ่งหรือว่าคนกลุ่มหนึ่ง คดีที่มีความขัดแย้งในข้อกฎหมาย คดีที่ศาลอุทธรณ์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนียตัดสินแตกต่างกัน เว้นแต่ในคดีฆาตกรรมที่มีโทษประหารชีวิตที่สามารถอุทธรณ์โดยตรงมายังศาลสูงสุด (Automatic Appeal) ได้ การอนุญาตให้รับฎีกาต้องมีผู้พิพากษา 4 นาย จากทั้งหมด 7 นายเห็นชอบและจะไม่ให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่รับพิจารณาคดีเช่นเดียวกับศาลสูงสุดของสหรัฐ คำสั่งไม่รับคดีนั้นเป็นที่สุด

ประเทศเยอรมนี ศาลยุติธรรมหรือศาลที่มีเขตอำนาจในคดีทั่วไปเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญา ตามกฎหมายกำหนดให้มีการอุทธรณ์ได้อย่างน้อยชั้นหนึ่งเพื่อแก้ไขความไม่ถูกต้องในการกำหนดข้อเท็จจริง เรียกว่า Berufung หรือการอุทธรณ์ตามระบบสิทธิ ซึ่งเป็นการอุทธรณ์ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมาย สำหรับปัญหาข้อกฎหมายสามารถอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่งในเมื่อมีความไม่ถูกต้องในการใช้กฎหมาย (Revision) โดยอุทธรณ์ต่อไปยังศาลสูงของมลรัฐ การอุทธรณ์จะต้องกล่าวอ้างว่ามีความไม่ถูกต้องเกิดขึ้น โดยฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางกฎหมาย (Gesetz) ที่ควรจะต้องใช้ มิได้ถูกนำมาใช้ หรือนำมาใช้โดยไม่ถูกต้อง สำหรับคดีที่ตัดสินโดยองค์คณะใหญ่ทางอาญา และองค์คณะเล็กทางอาญา ในกรณีที่ทำหน้าที่เป็นศาลชั้นต้น ข้อเท็จจริงจะรับฟังเป็นยุติไม่อาจอุทธรณ์ได้ เว้นแต่เป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย โดยอุทธรณ์ไปยังศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์ โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลสูงของมลรัฐเสียก่อนโดยมีหลักเกณฑ์ว่าคดีนั้นต้องมีประเด็นข้อกฎหมายที่สำคัญ หรือคำวินิจฉัยของศาลสูงของมลรัฐนั้นแตกต่างไปจากเหตุผลที่ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์ได้เคยตัดสินไว้ในปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติของมลรัฐ อย่างไรก็ตาม ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์อาจจะปฏิเสธไม่รับคดีนั้นไว้พิจารณา ถ้าหากว่าเสียง 2 ใน 3 ขององค์คณะผู้พิพากษา เห็นว่าคดีนั้นไม่มีความสำคัญเพียงพอที่จะเป็นหลักกฎหมายพื้นฐานอันสำคัญได้ แต่ทั้งนี้กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์ที่จะปฏิเสธคดีต่างๆ ที่ได้นำเสนอขึ้นมาตามคำอนุญาตของศาลสูงของมลรัฐ ด้วยเหตุเพียงว่าเพื่อต้องการลดปริมาณคดีจากศาลล่างเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว เงื่อนไขที่ทั้งศาลสูงสุดของสหรัฐ ศาลสูงสุดของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ศาลยุติธรรมสูงสุดของสหพันธ์รัฐเยอรมนีสามารถสรุปได้โดยชัดเจนว่าในปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลสูงสุดยังไม่เคยวินิจฉัยวางแผนบรรทัดฐานมาก่อนถือเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลสูงสุดของทุกประเทศจะรับวินิจฉัย สำหรับในปัญหาการพิพากษาขัดกันระหว่างศาลนั้น ประเทศไทยไม่ได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้แม้คดีนั้นศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์อาจพิพากษาต่างกัน แต่ในสหรัฐอเมริกาในคดีขัดกันระหว่างศาลถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ศาลสูงสุดของสหรัฐจะรับพิจารณาคดี โดยจะพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาที่ขัดแย้งกันประกอบด้วย หลักเกณฑ์ของประเทศไทยจะแคบกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมนีที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้างๆ ว่าคดีใดที่จะรับไว้พิจารณาหรือไม่อันเปิดโอกาสให้ศาลผู้ใช้อดุลพินิจมีอำนาจอย่างกว้างขวางส่วนการให้เหตุผลในการวินิจฉัยของประเทศไทยต้องให้เหตุผลในการวินิจฉัย ซึ่งสังเกตได้ว่าในประเทศไทยเหตุผลที่ปรากฏในคำสั่งนั้นคือหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แตกต่างกับในประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะไม่ให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงไม่รับพิจารณาคดี เพื่อ

ประหยัดเวลาและป้องกันการโต้แย้งเหตุผล และสามารถเลือกรับพิจารณาบางประเด็นและไม่รับพิจารณาในบางประเด็นได้ ต่างกับศาลฎีกาของไทยที่หากไม่รับจะต้องสั่งไม่รับทั้งคดีเท่านั้น